

६५६५

व्युत्पत्तिः

दीक्षित बालु आना.

The Department of Public Instruction, Bombay.

A MANUAL
OF
GUJARATI ETYMOLOGY.

COMPILED BY
RAO SAHEB MAHIPATRAM R. NILKANTH,
GUJARATI TRANSLATOR, EDUCATIONAL DEPARTMENT.

SECOND EDITION.—6,000 Copies.

Registered under Government of India's Act XXV. of 1867.

Bombay:
GOVERNMENT CENTRAL BOOK DEPÔT.

1882.

(ALL RIGHTS RESERVED.)

Price Three Annas.

BOMBAY:

PRINTED AT THE "INDIAN PRINTING PRESS."

9564

मुंबई इलाकानुं सरकारी केळवणी खातुं.

व्युत्पत्तिप्रकाश.

रचनार

रावसाहेब महीपतराम रूपराम नीलकंठ,

गूजराती ट्रान्स्लेटर, एज्युकेशनल डीपार्टमेंट.

बीजी आवृत्ति—६,००० प्रत.

हिंदसरकारना सने १८६७ ना २५ मा आक्टप्रमाणे आ पुस्तक नोभायुंछे.

मुंबई:

सरकारी मध्य बुक डीपो.

सने १८८२.

(आ पुस्तकसंबंधी सेवे हक सरकारी स्वाधीन राखेलाछे.)

कीमत त्रण आना.

मुंबईमां:

इंडियन प्रिन्टिंग छापखानामां छाप्युंछे.

०६५५

પ્રસ્તાવના.

કેઢવળી ઁાતાના સર્વોપરી અધિકારીની આજ્ઞાથી આ ગ્રંથ જોડ્યોછે. નિશાઢોમાં બહુધા ઁવ લાગે ઁવા, સંસ્કૃતપરથી ઁનેલા અપભ્રંશ, ગૂજરાતી શબ્દોની તથા ગૂજરાતી ભાષામાં વપરાતા સાધારણ ફારસી, અરબી, અને તેઓપરથી થયેલા શબ્દોની વ્યુત્પત્તિ જણાવવાનો પ્રયત્ન આ ગ્રંથમાં કર્યોછે. ઁ કરવામાં નીચે લઁલેલાં પુસ્તકોની સહાય લીધીછે:—

વિલ્સનકૃત સંસ્કૃત—ઇંગ્રેજી કોષ.

મોનિયર વિલિયમ્સકૃત સંસ્કૃત—ઇંગ્રેજી કોષ.

” ” ઇંગ્રેજી—સંસ્કૃત કોષ.

ગોલ્ડસ્તકરકૃત સંસ્કૃત—ઇંગ્રેજી કોષ.

વાચસ્પત્યં.

મોલ્સવર્થકૃત મરાઠી—ઇંગ્રેજી કોષ.

બૌમ્સકૃત સાન્વય (કમ્પારેટિવ) વ્યાકરણ.

નર્મકોષ.

પ્રભાકરકૃત અપભ્રંશશબ્દપ્રકાશ.

નવલરામકૃત વ્યુત્પત્તિપાઠ.

ટેલર અને વ્રજલાલકૃત સંસ્કૃત ધાતુકોષ.

વ્રજલાલકૃત ઉત્સર્ગમાલા.

છોટાલાલકૃત ગૂજરાતી શબ્દમૂલ્લ દર્શક કોષ.

ફાર્બ્સકૃત હિંદુસ્થાની—ઇંગ્રેજી કોષ.

શેક્સપીયરકૃત ” ” ”

કન્ઝુલ્લુગાત અરબી—ફારસી કોષ.

મુન્તઁવ બુલુગાત અરબી—ફારસી કોષ.

લુગાતે સુરૂરી અરબી—હિંદુસ્થાની કોષ.

શુદ્ધ સંસ્કૃત શબ્દો ગૂજરાતીમાં ઁટલા વધા વપરાયછે કે તેઓને ઢાલ્લ કરતાં ગ્રંથ બહુ મોટો થઈ જાય, ઁ માટે તેઓને ઉમેર્યા નથી.

પુસ્કલ શબ્દોની વ્યુત્પત્તિ જડતી નથી માટે તેવા શબ્દો પણ આ પુસ્તકમાં લીધા નથી.

આ પુસ્તકમાં અટકલ ઉપર આધાર રાખ્યો નથી. જેમ બને તેમ કલ્પિત વ્યુત્પત્તિને વેગલી રાખવાને બહુ તજવીજ કરવામાં આવી છે. એ કામ મારા એકલાથી યથાયોગ્ય બની શકે નહિ એવું મારી ગૂજરાત ટ્રેનિંગ કાલેજના નીચે લખેલા શિક્ષકોની જોડે અને ટ્રાન્સલેટરની ઓફીસના કામદારોની સાથે વિચાર અને ચર્ચા કરી ગ્રંથ તૈયાર કર્યો છે.

રા. રતનલાલ ઝંબકલાલ.

રા. હરીલાલ નારણજી.

રા. મુકુંદરામ નિત્યારામ, બી. એ.

રા. પરમુલાલ ઉત્તમરામ.

મુનશી અબદુલ્લા.

રા. વલ્લભંતરામ મહાદેવરામ.

શાસ્ત્રી મુલેશ્વર બાપુજી.

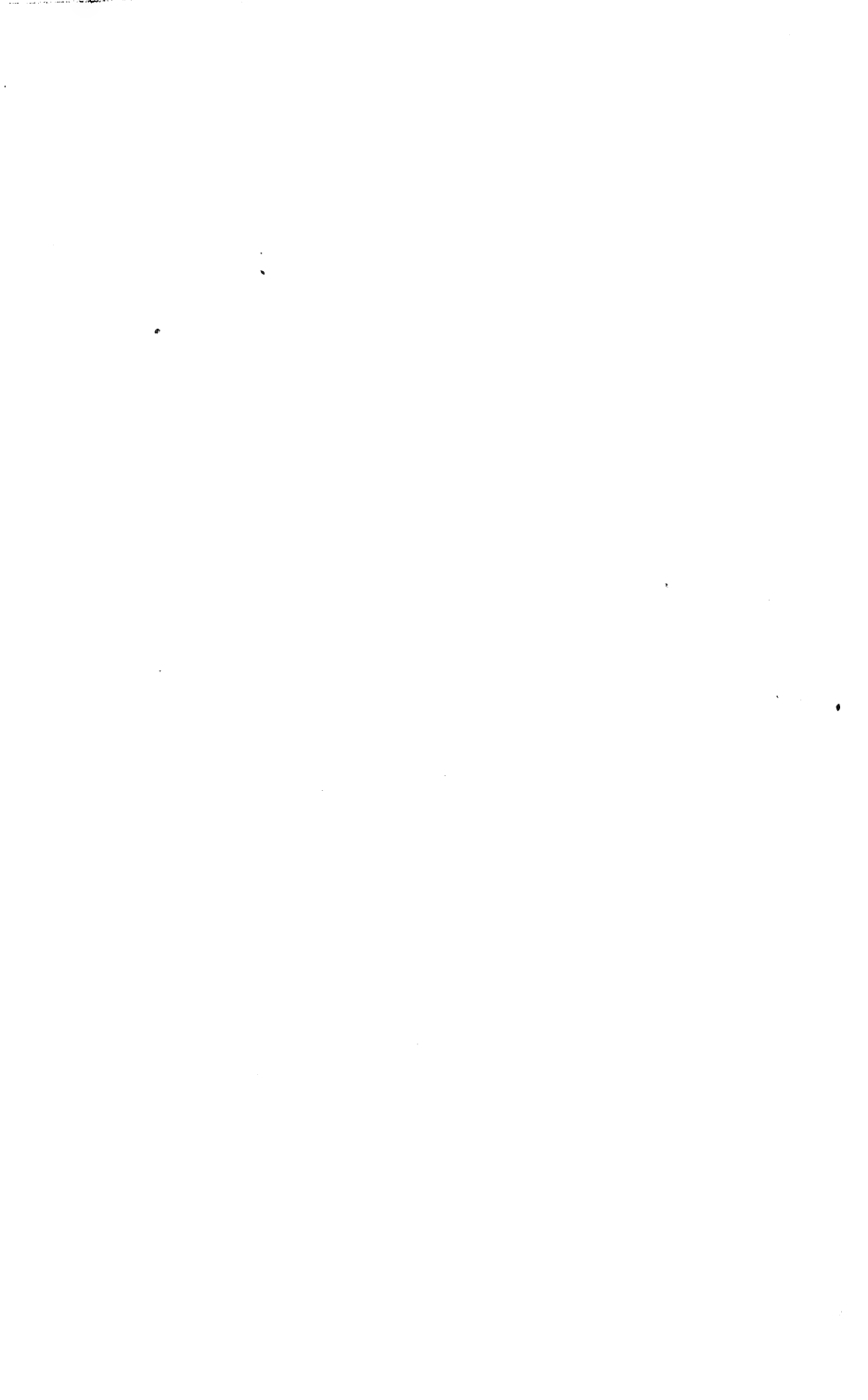
રા. માણેકલાલ આશારામ.

પ્રથમ સ્વરૂપે બનાવી તેમાંના દરેક પાઠવિષે તથા ક્રિયાપદ અને તેઓપરથી થયેલા શબ્દો તથા પરચૂરણ શબ્દો વિષે એમની જોડે વિચાર કર્યો. એમ કરવામાં મને એમની તરફથી ઘણી મદદ મળી, અને ગ્રંથ સુધર્યો. પ્રગટ થયા પછી જે સ્ત્રોત, કે ઉમેરવાનું વાંચનારને તથા શીખવનારને જણાય તે તેમણે કૃપા કરી ગ્રંથરચનારને લખી જણાવું. બીજી આવૃત્તિમાં તેપર ધ્યાન આપવામાં આવશે.

આ ચોપડીપરથી વ્યુત્પત્તિ શીખવવામાં પહેલા દશપાઠ છે તે તો બીજા વિષયોના પાઠની પેઠે સમજાવવા અને ગોલાવવા, અને ત્યાર પછી ક્રિયાપદો અને તેપરથી થયેલા શબ્દો તથા પરચૂરણ શબ્દો છે તેઓમાંના જે વાંચનના પાઠમાં આવે તે તે વાંચતે શીખવવા. આવૃત્તિ ૧ લી. સપ્ટેમ્બર સન ૧૮૮૧.

अनुक्रमणिका.

	पृष्ठ.
पाठ १ लो.—जोडापला शब्दो	१
„ २ जो.—एक जेवा देखाता शब्दो.....	२
„ ३ जो.—संस्कृत उपसर्ग—	
भाग १, स्वरादि.....	३
भाग २, व्यंजनादि.....	४
„ ४ थो.—फारसी उपसर्ग ...	५
„ ५ मो.—संस्कृत तथा गुजराती प्रत्यय.....	५
„ ६ ठो.—फारसी प्रत्यय	१०
„ ७ मो.—धातुपरथी शब्दोनं थवुं.....	११
„ ८ मो.—उत्सर्ग	१२
„ ९ मो.—वर्ण विकार—	
स्वर विकार.....	१३
„ १० मो.—वर्ण विकार—	
व्यंजन विकार	१४
क्रियापदो अने तेओपरथी थयेला शब्दो.....	१८
साधारण परचूरण शब्दो.....	४२

व्युत्पत्तिप्रकाश.

पाठ १ लो.-जोडायला शब्दो.

केटलाक शब्दो बे के वधारे नाम जोडाईने थयाछे.

(१) एमांना केटलाकने छूटा पाडीए तो वच्चे 'अने' अथवा 'के' आवे. उदाहरण,—माबाप, धणीधणीआणी, लेणदेण, वादविवाद, छाल-गोटला, पानसोपारी, रसरोटली, रामलक्ष्मण, कौरवपांडव, घांचीमोची, दीकरोदीकरी, इत्यादि.

(२) एवां केटलांक जोडायलां नामनी वच्चे छड्डी विभक्ति अध्याहार होयछे. उदाहरण,—घरधणी, हिंदुस्तान, अंगज्ञान, विद्याशाळा, कुळदेवी, गोपाळदास, उत्तरअरुणप्रकाश, विश्वासघात, इत्यादि.

(३) एम जोडायलां केटलांक नाममां बीजा शब्दोनो अध्याहार होयछे. उदाहरण,—दरियामहेल=दरियाने कांठे बांधेलो महेल. दहीवडां=दहीमां आधेलां वडां. खांडकेरी=खांडनी चासणी पायली केरी. तर्कशक्ति=तर्क करवानी शक्ति. जळकूकडी=जळमां वसनारी कूकडी. मधमाखी=मध बनावनारी माखी. वरराजा=वर एज राजा एटले राजा जेवो बनेलो वर, इत्यादि.

(४) केटलांक नामने बीजुं नाम मानने अर्थे, अडक बताववाने, सगाई देखाडवाने, के बीजा कारणसर जोडवामां आवेछे. उदाहरण,—केशवराय, वलभराम, भीमदेव, जगाभाई, भाउसाहेब, रामजीपटेल, मंगळपारेख, रणछोडचोकसी, गुलाबबहु, मोतीकाका, मणीमामा, दादाभाईपारसी, महमदमीआ, गवरीशंकरदीवान, इत्यादि.

(५) केटलाक शब्द विशेषण अने नाम जोडाईने बनेछे. उदाहरण,—बाळचरित्र, महासागर, सूक्ष्मदर्शकयंत्र, मदांध, स्थितिस्थापक, पाछलोपहोर, इत्यादि.

જોડાયલાં નામ વાંચનમાં આવે તે શિક્ષકે જુદાં પડાવી તેઓનો અર્થ, સંબંધ, વગેરે હોય તે તથા બીજાં ઉદાહરણ પૂછવાં.

પાઠ ૨ જો.---એક જેવા દેખાતા શબ્દો.

(૧) ઘણાક બોલમાં બે કે વધારે ભાગ હોયછે, પણ તેમાંનો દરેક ભાગ જુદો પડેલો એકલો વપરાતો નથી. ઉદાહરણ,—અજાણ્યો (અ+જાણ્યો), અપમાન (અપ+માન), કુકર્મ (કુ+કર્મ), બદચાલ (બદ+ચાલ), પરોપકાર (પર+ઉપકાર), સન્નારી (સત્+નારી), વેશક (વે+શક), સુધારો (સુ+ધારો), દુર્ગુણ (દુર્+ગુણ), કજોડું (ક+જોડું), નિરાધાર (નિઃ+આધાર), વિજોગ (વિ+જોગ), પ્રયત્ન (પ્ર+યત્ન), અનાદિ (અન્+આદિ), અનુમત (અનુ+મત), અણઘટતું (અણ+ઘટતું), ચોપગાં (ચો+પગાં), સકર્મક (સ+કર્મ+ક), ગેરહાજર (ગેર+હાજર), દૂધવાળો (દૂધ+વાળો), મામલતદાર (મામલત+દાર), મુખડું (મુખ+ડું), લાડકડી (લાડ+કડી), નિંદક (નિંદ+ક), આનંદી (આનંદ+ઈ), ધનવંત (ધન+વંત), સ્વચ્છતા (સ્વચ્છ+તા), વાઙ્મય (વાઙ્+મય), મીઠાશ (મીઠ+આશ), ગુરુત્વ (ગુરુ+ત્વ), પ્રકાશિત (પ્રકાશ+ઇત), इत्यादि.

(૨) જુદા પાડીને એકલા વાપરવામાં આવતા નથી એવા ભાગને ઉપસર્ગ કે પ્રત્યય કહેછે. શબ્દની પહેલો એટલે હાથે જોડવામાં આવેછે તે ઉપસર્ગ કહેવાયછે, અને શબ્દની પછી એટલે જમણે હાથે જોડવામાં આવેછે તે પ્રત્યય કહેવાયછે. ઊપલાં ઉદાહરણમાં અ, અપ, કુ, બદ, પર, સત્, વે, સુ, દુર્, ક, નિઃ, વિ, પ્ર, અન્, અનુ, અણ, ચો, સ, ગેર, એ ઉપસર્ગ છે; અને વાળો, દાર, ડું, કડી, ક, ઈ, વંત, તા, પણ, આશ, ત્વ, ઇત, એ પ્રત્યય છે. ઘણાક ઉપસર્ગ અને પ્રત્યય સંસ્કૃત ભાષામાંથી આવેલાછે, અને કેટલાક ફારસી અને અરબી ભાષામાંના દાખલ થયાછે.

* આમાંના અમુકનેજ સંસ્કૃતમાં ઉપસર્ગ કહેછે અને શાકીનાને આશ્રય કહેછે, પરંતુ ગુજરાતીમાં એ ભેદ ન રાખતાં સર્વેને ઉપસર્ગ જ મામ આપ્યુંછે.

संस्कृत उपसर्ग.

पाठ ३ जो.—भाग १ लो.

गूजरातीमां घणुं करीने वपराता मुख्य संस्कृत के संस्कृतपरथी थयला उपसर्ग—

अ=नहि. उदाहरण,—अखूट=खूटे नहि तेवुं. अशक्य=थई न शके तेवुं. अक्षय=नाश वगरनुं. अयोग्य=योग्य नहि ते. अधीरुं=धीरज विनानुं. अमर=मरे नहि तेवुं, इत्यादि.

अण=नहि. उदाहरण,—अणसमजु=समजे नहि ते. अणघटतुं=घटे नहि ते. अणबनाव=बनाव नहि ते, इत्यादि.

अन्=नहि. शब्दनो पहेलो अक्षर स्वर होय तो 'अ' ने बदले 'अन्' आवेछे. उदाहरण,—अनन्त=अंत नहि एवुं. अनेक=एक नहि ते, एटले एकथी वधारे, घणा. अनास्था=आस्था नहि ते. अनादि=जेने आदि (आरंभ) नथी ते, इत्यादि.

अनु=साथे, मळतुं, पछी. उदाहरण,—अनुपान=साथे पीवानुं. अनुचर=पाछळ चालनार (सेवक). अनुसरवुं=मळतां आवुं, इत्यादि.

अंतर्=मध्ये, मांहे, वचमां. उदाहरण,—अंतःपट=मांहेनो पट. अंतर्धान=अंदर जता रहेवुं. अंतर्गोळ=मांहेथी गोळ.

अति=बहुज. उदाहरण,—अतिनिद्रा=बहुज ऊंघ. अत्यंत=घणुंज. अतिलोभ=बहुज लोभ, इत्यादि.

अधि=उपर, वधारे, बहुज. उदाहरण,—अध्यक्ष=उपरी. अधिपति=उपरी राजा. अधिकारी=उपरी, इत्यादि.

अप=नीचुं, ऊतरतुं, नठारुं, ऊलटुं. उदाहरण,—अपमान=मानथी ऊलटुं ते. अपकारक=मातुं करनार. अपहरण=छीनवी लेवुं. अपभ्रंश=मूळ शब्दनुं अंशुद्ध रूपान्तर थवुं. अपशुकन=नठारा शुकन. अपशब्द=नीचा शब्द, गाळ, इत्यादि.

अव=नीचुं, नठारुं, ओछुं. उदाहरण,—अवगुण=नीचा के नठारा गुण. अवदशा=नठारी दशा. अवतरवुं=अव+तृ=नीचुं आववुं=जनमवुं. अवकृपा=ओछी कृपा. अवगति=नठारी गति, इत्यादि.

उप=पासे, नानुं. उदाहरण,—उपग्रह=मुख्य ग्रहनी आसपास फरनारो नानो ग्रह. उपनाम=मुख्य नामनी साथे बीजुं नाम. उपगुरु=बडा गुरुना हाथ नीचेनो नानो गुरु. उपमंत्री=नानो मंत्री. उपनेत्र=आंखनी पासे राखवानां नेत्र=चश्मा. उपवन=नानुं वन=वाडी के बाग, इत्यादि.

पाठ ३ जो.—भाग २ जो.

क=नठारुं. उदाहरण,—कपूत, कजात, कजोड, कछोरु, इत्यादि.

कु=नठारुं. कुभारजा=नठारी स्त्री. कुबोध=नठारो बोध. कुकर्म=नठारुं काम, इत्यादि.

दुर्=नठारुं, अवहं, ओछुं. एनुं रूप कोई ठेकाणे दुष् थायछे. उदाहरण,—दुर्गुण; दुर्लभ एटले मळवुं अवहं ते; दुराचरण; दुर्गंध; दुर्बळ; दुर्जन; दुष्काळ (दुकाळ); दुष्कर्म, इत्यादि.

निर्, निष्=नहि, विना. उदाहरण,—निर्दय, निर्धन, निराश, निर्मळ, निर्जीव, निष्कळ, निष्कपट, इत्यादि.

पर=बीजो, बीजानो, पारकुं. परदेश, परधर्म, पराधीन, परकाया, परलोक, इत्यादि.

परि=चरिमेर, घणुंज, पूर्ण. उदाहरण,—परिमिति, परीक्षा, परिपूर्ण, परिपक्व, परिश्रम, इत्यादि.

प्र=आगळ, बहार, मोटुं. उदाहरण,—प्रख्यात, प्रमुख, प्रदर्शन, प्रफुलित, प्रबळ, प्रदेश, प्रयत्न, प्रारंभ, प्रवृत्ति, प्रदीप्त, इत्यादि.

प्रति=ऊलटुं, पाळुं के सामुं, दरेक. उदाहरण,—प्रतिपक्ष, प्रतिवादी, प्रत्युत्तर, प्रतिविम्ब, प्रतिदिन, प्रतिवर्ष, इत्यादि.

वि=विशेष, गयेलुं के नथी, जुदुं के बहारनुं, बदलायलुं. उदाहरण,—विजय, विज्ञान, विभाग, विराग, विधवा (वि+धव एटले धणी) जेनो धणी मरी गयेलोछे ते, विफळ, विदेही, विस्मृति, विदेश, विखरवुं, विजाति, विजोग, विकार, विकृति, विचित्र, इत्यादि.

स=साथे, सरखुं. उदाहरण,—सकुटुंब, सकर्मक, सगुण, सजाति, इत्यादि.

सम् के सं=साथे, पूर्ण. उदाहरण,—समक्ष, समर्थ, समर्पण, संताप, संरक्षण, संबंध, संगम, इत्यादि.

સહ=સાથે. ઉદાહરણ,—સહવાસ, સહગમન, इत्यादि.

સુ (ટૂંકું રૂપ સ)=સારું. ઉદાહરણ,—સુકૃત, સુબુદ્ધિ, સુકીર્તિ, સુગંધ, સુરૂપ કે સરૂપ (સુ+રૂપ) એટલે સારું રૂપ, સપૂત, સપાત્ર, સઠે-કાણું, સરસ (સુ+રસ)=સારો રસ, इत्यादि.

સ્વ=પોતાનું. ઉદાહરણ,—સ્વદેશ, સ્વજાતિ, સ્વધામ, સ્વભાષા, इत्यादि.

પાઠ ૪ થો.—ફારસી ઉપસર્ગ.

કમ=ઓછું, યોડું, નઠારું. ઉદાહરણ,—કમઅકલ=ઓછી અકલ. કમજોર=થોડા જોરવાળો. કમબખ્ત=ભાગ્યહીન. કમનસીબ, इत्यादि.

ગેર=વિના, નહિ. ઉદાહરણ,—ગેરફાયદે=ફાયદાવિના. ગેરહાજર=હાજર નહિ. ગેરવાજબી=વાજબી નહિ, इत्यादि.

બદ=ઘોટું, નઠારું. ઉ ૦,—બદચાલ=નઠારી ચાલ. બદફેલ=નઠારું કામ. બદબો=નઠારો વાસ, इत्यादि.

બે=વિના, નઠારું. ઉ ૦,—બેશરમ=શરમ વિનાનો. બેહદ=હદ વિનાનું. બેહાલ=નઠારા હાલ. બેઅદબ=સમ્મતા વિનાનો, इत्यादि.

ના=નહિ. ઉદાહરણ,—નાદાન=ડાહ્યો નહિ. નાખુશ, નાહક, નાલાયક, નાદાર, इत्यादि.

સંસ્કૃત તથા ગૂજરાતી પ્રત્યય*.

પાઠ ૫ મો.—ભાગ ૧ લો.

સ્વરાદ્ય પ્રત્યય લગાડતાં મૂળ શબ્દનો અંત્ય અકાર અને જાતિદર્શક પ્રત્યય ઝડી જાયછે.

* પ્રત્યેક ઉપસર્ગનો અર્થ ટૂંકામાં લખ્યોછે તેમ પ્રત્યેક પ્રત્યયનો અર્થ ટૂંકામાં જણાવી શકાય તેવું નથી, પરંતુ તેઓનાં ભાવાર્થ સંક્ષેપમાં જણાવી શકાય.

અક. કરનાર.

અળ.

અળી.

અળું.

અળો.

અત.

નામ કરેછે.

નામ તથા કૃદંત કરેછે.

અતર. નામ કરેછે.

આર. નામ કરેછે.

આડ. વિશેષણ કરેછે.

આટ.

આટો.

આડ.

નામ કરેછે.

ક્રિયાપદનો પ્રેરક ભેદ કરેછે.

અક.ઉદાહરણ,—રક્ષ+અક=રક્ષક એટલે રક્ષણ કરનાર. પાલ+અક
=પાલક એટલે પાલનાર.

અળ. ઉદાહરણ,—છાંટ+અળ=છાંટળ. ગોઠવ+અળ=ગોઠવળ.
જમ+અળ=જમળ, इत्यादि.

આળ. } નામ કરેછે.
આળી. }

આમળ. નામ કરેછે.

આમળો-ળી-ળું. વિશેષણ કરેછે.

આરો-રી-રું. નામ કરેછે, કોઈકમાં
વિશેષણ કરેછે.

આલ-લુ-ઝ-ઝું. વિશેષણ કરેછે.

આપ. આજ્ઞાર્થમાં પ્રેરક ભેદનો પ્રત્યય છે.

આશ. નામ કરેછે.

ઈ (સં. ઇન્-ઈ). વિશેષણ કરેછે.

ઈઓ, કે ઇયો. નામ તથા વિશેષણ કરેછે.

ઈણ, ઇક, ઇકો. વિશેષણ કરેછે.

ઈતો-તી-તું. કૃદંત વિશેષણ કરેછે.

ઈલો-લી-લું. વિશેષણ કરેછે.

ઈશ. ભવિષ્યકાળનો પ્રત્યય.

ઊ. નામ તથા વિશેષણ કરેછે.

ક. નામ કરેછે.

કળો. વિશેષણ કરેછે.

કાર.=કરનાર.

કો, કી, કું. વિશેષણ કરેછે.

ગર-રો-રી-રું.=કરનાર. નામ તથા વિશે-
ષણ કરેછે.

ગારો.=કરનાર.

ગાઝો. મોસમ બતાવેછે.

હો, હી, હું. જાતિ તથા લઘુતાદર્શક
પ્રત્યય.

તા. } =પણું.
ત્વ. }

પળ, પળું. નામ કરેછે.

નાર-રી-રું.=કરનાર. નામ કરેછે.

મય, માન, મંત. વિશેષણ કરેછે.

મો. અનુક્રમમાં સંખ્યાનું સ્થાન બતાવનાર
પ્રત્યય.

યો. ભૂતકાળનો પ્રત્યય.

વટ=પણું.

વટી=રાખનાર. કંકાવટી=કંકુ જેમાં
રહેછે તે. માથાવટી=માથા ઉપર લૂ-
ગડાનો જે ભાગ રહી ડાઘ પડેછે તે.

વટો.=કબજો, બહાર જવું.

વંત, વાન. વિશેષણ કરેછે.

વાઝ. સં. પાલ્=પાલન કરવું.

વાઝો-ઝી-ઝું. વિશેષણ કરેછે.

વો, વું. વો કોઈ વિશેષણપણું બતાવતો નથી.

વું ક્રિયાપદ કરેછે.

લો. લઘુતાદર્શક પ્રત્યય.

ઝો, ઝી, ઝું. સંસ્કૃતપરથી ગૂજરાતી થ-
યેલા શબ્દોને લાગેલો વિશેષણનો પ્રત્યય.

ફારસી.

હ.=પણું.

ખાનું.=ઠેકાણું.

ઘોર.=કરનાર.

ગર. } =કરનાર.

ગાર. }

ગોર.=લેનાર, જીતનાર, જોનાર.

વી.=રાખનારો.

દાન.=રાખવાની—મૂકવાની જગ્યા.

દાર.=વાઝો.

મંદ.=વાઝો. વિશેષણ કરેછે.

બાજ.=કરનાર.

બાન.=વાઝો. વિશેષણ કરેછે.

વાર.=વાઝો.

अणी. उदाहरण,—वळग+अणी=वळगणी. वांझ+अणी=वांझणी.
एम कापणी, शीवणी, मापणी, इत्यादि.

अणुं. उदाहरण,—कूटणुं, भरणुं, धरणुं, दळणुं, रांधणुं, विधणुं,
वलोणुं*, वगोणुं*, इत्यादि.

अणो. उदाहरण,—वीजणो. विशेषण नरजातिमां णो, नारीजातिमां
णी, अने नान्यतरजातिमां णुं थायछे. उदाहरण,—धावणो, धावणी,
धावणुं, इत्यादि.

अत. उदाहरण,—जमत, रमत, बेसत, वधत, गमत, इत्यादि.

जेने छेडे ओ होय तेनो ओ कहाडी नाखी उव करी प्रत्यय जोडवो.
इ के ई होय तो तेनी अने प्रत्ययनी वचमां य अने उ के ऊ होय तो व जोडवो.
जेमके 'जो' नुं जुवत, 'पी' नुं पीयत, अने 'सू' नुं सूवत.

अतर. उदाहरण,—भणतर, पणतर, जणतर, वणतर, कळतर, इत्यादि.

अन. उदाहरण,—अंजन, मंजन, बंधन, वांचन, वचन, भजन, इत्यादि.

आई. उदाहरण,—लखाई, चोखाई, मोटाई, वडाई, शेठाई, चतुराई,
मीठाई, घडाई, इत्यादि.

आउ. उदाहरण,—चडाउ, वगडाउ, उडाउ, इत्यादि.

आट. " लपलपाट, सराट, फरसाट, सणसणाट, गडगडाट,
 गभराट, वणाट, चळकाट, वळवळाट, कलकलाट,
 इत्यादि.

आटो. " बूमाटो, गपाटो, सपाटो, झपाटो, इत्यादि.

आड. " जमाड, रमाड, चखाडा†, इत्यादि.

आण. " कलकलाण, नीचाण, ऊंचाण, वेचाण, इत्यादि.

आणी. " भटाणी, शेठाणी, कहाणी, लहाणी, देराणी, जेठाणी,
 इत्यादि.

क्रियापदमां क्रियानाथ प्रमाणे आणी, आणो, आणुं
थायछे; ने विशेषण पण तेना विशेष्यनी जाति
प्रमाणे थायछे. उदाहरण,—छपाणो, छपाणी,
छपाणुं. उपलाणो देश.

* ए शब्दोमांथी भंत्पनो व जतो रहेछे.

† ए शब्दनुं प्रेरक भेदना नियमप्रमाणे रूपांतर थयुं.

आमण. उदाहरण,—लखामण, रंधामण, अकळामण, गभरामण, शीखा-
मण, इत्यादि.

आमणो, आमणी, आमणु. उ०,—डरामणो, डरामणी, डरामणुं, इत्यादि.
आरो, आरी, आरु. उ०,—गळीआरो, गळीआरी, गळीआरुं, रंगारो, रंगारी,
सहीआरो-री-रुं, पाणीआरुं, मझीआरुं, इत्यादि.

आल, आलु, आळ, आळु. उ०,—दया+आल के आलु=दयाल के दयालु.
(संस्कृत लनो गूजरातीमां घणे ठेकाणे
ळ थायछे). करुणाळ, करुणाळु, मा-
याळु, वाचाळ, वटाळ, जीवाळ, लो-
हीआळ, रेताळ. गूजराती शब्दोमां
वाळो, वाळी, वाळुं प्रत्ययोमांना वनो अ
थई आळो, आळी, आळुं थायछे. उदा-
हरण,—घीआळो, घीआळी, घीआळुं,
रूपाळो, रूपाळी, रूपाळुं, पांखाळो, पं-
खाळी, पंखाळुं, इत्यादि.

आव. उदाहरण,—लखाव, बोलाव, इत्यादि.

आश. ,, नरमाश, चीकाश, तीखाश, खटाश, मीठाश, इत्यादि.

पाठ ५ मो.—भाग २ जो.

ई (सं०इन् उपरथी). उदाहरण,—सुखी, दुःखी, वादी, अधिकारी, इत्यादि.
ई. उदाहरण,—मुखी. घणांक विशेषणने नारीजातिनुं रूप ई प्रत्यय
लगाडवाथी थायछे. उ०,—पोची, राती, मीठी,
गळी, मोळी, लांबी, लाडकी, लीली, इ०.

इयो अथवा ईओ. उ०,—पातळियो, बरोबरीओ, कापडियो, सळीओ, इत्यादि.

इयेल. उदाहरण,—अडियेल, गुणियेल.

इक. ,, —वार्षिक, मासिक, धार्मिक, इत्यादि.

ईको. ,, —मणीको, शेरीको.

ईतो, ईती, ईतुं. उ०,—जाणीतो, जाणीती, जाणीतुं, मानीतो-ती-तुं, इ०.

ईलो, ईली, ईलुं. उ०,—हठीलो, हठीली, हठीलुं, नातीलो, रसीलो, इ०.

ईश*. उदाहरण,—जईश, रहीश, खाईश, लावीश, इत्यादि.

उ. " हितेच्छु, विश्वासु, उतारु, खेडु, इत्यादि.

ओ. " कलाइघडो, वडनगरो. ए नरजातिदर्शक प्रत्यय छे.

क. " ठंडक, बेठक, धानक, इत्यादि.

कणो. " लडकणो, बोलकणो, मारकणो, इत्यादि.

कार. " ग्रंथकार, चित्रकार, इत्यादि.

को,की,कुं. " लाडको, लाडकी, लाडकुं, इत्यादि.

गर, गरो, गरी, गरुं. उदा०,—चूडगर, कारीगर (कार्यकर), कट्यागरो,
कट्यागरी, कट्यागरुं, काजगरो, काजगरी, काजगरुं.

गारो. उदाहरण,—कामणगारो.

गाळो. " लगगाळो, केरीगाळो, आंवागाळो.

डो,डी,डुं. " बापडो, बापडी, बापडुं, भायडो, बायडी, गामडुं, इ०

ता. " नम्रता, योग्यता, स्थिरता, दीनता, इत्यादि.

त्व. " दासत्व, पुरुषत्व, गुरुत्व, इत्यादि.

पणुं, पण. " मोटापणुं, मोटपण, घरडापणुं, घडपण, डहापण,
नानपण, अदेखापणुं, सगपण, इत्यादि.

नार, नारो, नारी, नारुं. उदा०,—लखनार, लखनारो, लखनारी, लख-
नारुं, पाळनार, जनार, बेचनार, इत्यादि.

मय. उदाहरण,—आनंदमय, जळमय, प्रकाशमय, इत्यादि.

मान. " बुद्धिमान, श्रीमान, शोभायमान, इत्यादि.

मंत. " बुद्धिमंत, श्रीमंत, इत्यादि.

मो. " पांचमो, सातमो, इत्यादि.

यो. " भूख्यो, तरइयो, इत्यादि.

वट. " वहीवट, घरवट, साचवट, नाणावट, इत्यादि.

वटी. " माथावटी, कंकावटी, नाणावटी, वहाणवटी, इत्यादि.

वटो. " भोगवटो, देशवटो, इत्यादि.

वंत. " धनवंत, दयावंत, इत्यादि.

* काळना प्रत्यय व्याकरण शीखववामां सविस्तर समजाववा. आ पुस्तकमां ते बधा नोड्या नथी. जाति, वचन, विभक्ति, कर्दत वगैरे व्याकरणना विषयोना प्रत्यय पण ते विषयो शीखवती बेळा व्याकरणपरथी देखाववा.

वान. उदाहरण,—धनवान, बळवान, विद्वान, इत्यादि.

वाळ. ,, रखवाळ, कोटवाळ, इत्यादि.

वाळो, व्ही, वुं. उदा०,—दूधवाळो, दूधवाळी, दूधवाळुं, टोपीवाळो, बोरवाळी, इत्यादि.

वो, वुं. उदाहरण,—लाडुवो, छोडवो, इत्यादि. जवुं, खवुं, इ०.

लो. ,, पाटलो, खाटलो, इत्यादि.

व्ही, व्ही, वुं. उदा०,—आंधव्ही, आंधळी, आंधळुं, पांगव्ही, इत्यादि.

ए ऊपरांत एवा बीजा प्रत्यय पण कोई कोई शब्दोमां आवेछे.

पाठ ६ ठो.—फारसी प्रत्यय.

ई. उदाहरण,—दीवानी, गरमी, बहादुरी, साहेबी, फौजदारी, जहां-गीरी*, गुलामी, खबरदारी, इत्यादि.

खानुं. ,, दवाखानुं, केदखानुं, तोपखानुं, कारखानुं, इत्यादि.

खोर. ,, पतराजीखोर, हरामखोर, हलालखोर, मस्तीखोर, इत्यादि.

गर. ,, जादुगर, नगीनगर, इत्यादि.

गार. ,, मदतगार, जूलमगार, गुनेगार, परहेजगार, इत्यादि.

गीर. ,, जहांगीर, तमासगीर, दिलगीर, इत्यादि.

ची. ,, खजानची, मसालची, बबरची, तबलची, इत्यादि.

दान. ,, कलमदान, पानदान, पीकदान†, मच्छरदान, चादान, गुलाबदान, इत्यादि.

दार. ,, मामलतदार, मजमुदार, छडीदार, जमीदार, इत्यादि.

मंद. ,, अकलमंद, दोलतमंद, इत्यादि.

बाज. ,, दगाबाज, कसरतबाज, इत्यादि.

वान. ,, महेरवान.

वार. ,, उमेदवार, तपसीलवार, इत्यादि

* गीरी प्रत्यय केटलाक शब्दोने लगाडेछे, परंतु ते फारसीमां नथी. तोपण केटलाक लोक बोलेछे. जेमके देसाइगीरी, आफताबगीरी, गुलामगीरी.

† ए शब्दोमां ई प्रत्यय उमेरी पानदानी, गुलाबदानी, वगैरे बोलवानी रुढी पड़ी गईछे.

પાઠ ૭ મો.-ધાતુ ઉપરથી શબ્દોનું થવું.

૧. ધાતુને પ્રત્યય લાગવાથી ક્રિયાપદ, નામ, વિશેષણાદિ શબ્દો બન્યાછે, માટે ધાતુ એ શબ્દોનાં બીજ કે મૂલ છે.

૨. સંસ્કૃત શબ્દોપરથી ઘણાંક ગૂજરાતી શબ્દો બન્યાછે, અને ઘણાંક સંસ્કૃત શબ્દો તેમનાં શુદ્ધરૂપે ગૂર્જરભાષામાં વપરાયછે.

૩. સંસ્કૃત શબ્દોના ધાતુ કેટલા ને ક્રિયા છે અને તેઓને પ્રત્યયો કયા કયા અને કેવી રીતે લાગ્યાછે તે જાણવું બહુ અઘરું છે, તથા તે જાણવાની ગરજ ગૂજરાતી ભાષા શીખનારને નથી, પરંતુ ગૂજરાતી શબ્દો થતાં સંસ્કૃત રૂપોમાં વિકાર થયાછે તેનું અને એમ બનેલા મૂલ ગૂજરાતી શબ્દોપરથી ભિન્ન ભિન્ન અર્થ દર્શાવનારા બીજા શબ્દો થયાછે તેનું કાંઈક જ્ઞાન મનોરંજક અને ઉપયોગી છે. એનાં થોડાં ઉદાહરણ આ પાઠમાં આપીએ છીએ.

ધાતુ.	અર્થ.	સંસ્કૃત શબ્દ.	ગૂજરાતી શબ્દો.
અક્, અંક્.	ચિન્હકરવું.	અંક.	આંકવું, આંક, આંકેલ, આંકો, આંકણી, અંકાવું, અંકગણિત, અંકિત, અંકે, અંકુર, અંકુશ, इत्यादि.
અગ્, અંગ.	જવું.	૧ અંગુલિ.	આંગળી, આંગઠ, આંગઠું, આંગઠિયું, આંગણું.
અગ્, અંગ.	જવું.	૨ અગ્નિ.	આગ, આગિયો, અગન, અગિયારી= પારસી લોકના અગ્નિનું મંદિર.
		૩ અંગાર.	અંગારો, અંગારવું, અંગારી, અંગારી.
અંજ.	આંજવું.	અંજનમ્.	આંજવું, આંજણી, આંજ્યો, અંજાવું, અંજાઈશ, અંજન, આંજણ, इ०.
કૃ.	કરવું.	કરોતિ, કર્મ, કર્ત્તા. इ०.	કરે, કરવું, કર્યું, કરીશ, કામ, કામણ, કરનાર, કરણી, કરણ, કારણ, કારજ, વ્યાકરણ, અહં-કાર, ઉપકાર, કર્તરિ, કર્મણિ, અકર્મી, ક્રિયા, इत्यादि.

પાઠ ૮ મો.—ઉત્સર્ગ.

સંસ્કૃત ભાષાપરથી પ્રથમ પ્રાકૃત ભાષા ઉત્પન્ન થઈ અને પ્રાકૃતપરથી ગૂજરાતી ભાષા બનીછે. આ બંને વિકાર યતાં સંસ્કૃત શબ્દોમાંના કેટલાક અક્ષર મૂકી દેવામાં આવ્યાછે, કેટલાક અક્ષર બદલાઈ ગયાછે, તથા બીજા ફેરફાર પણ થયાછે તેને ઉત્સર્ગ કહેછે. ઉદાહરણ,—

સંસ્કૃત.	પ્રાકૃત.	ગૂજરાતી.
કુંભકાર:	કુંભારો.	કુંભાર.
લોહકાર:	લોહારો.	લોહાર, લુહાર, લવાર.
મનુષ્ય:	માણસો.	માણસ.
નિંબક:	નિંબઓ.	લીંબડો.
મયાસૂત્રં ઉત્કીલિતં.	મડસૂતં ઉક્કીલિડં.	મેં સૂતર ઝકેલ્યું.
સુપુત્ર: લિખતિ.	સુપુત્તો લિખઈ.	સપૂત લખેછે.
વક્ત્રં.	વંકું.	વાંકું.
રમશ્રુ.	મેંસૂ.	મૂછ.
અક્ષિ*.	અંલિખ.	આંખ્ય, આંખ.
મેંક્ષણં.	મેંલક્ષણં.	માંલખ.
અશ્રુ.	અંસુ.	આંસુ.
કર્મ.	કમ્મ.	કામ.
અદા.	અઝ્જ.	આજ.
દર્ભ:	ડમ્મો.	દામ.
નૃત્યં.	નચ્ચં.	નાચ.
વાદ્યં.	વજ્જું.	વાજું.
સત્યં.	સચ્ચ.	સાચ.
માર્ગતિ.	મગ્ગડ્.	માગે.
ચત્વારિ.	ચત્તારિ.	ચાર.
પક્કં.	પક્કં.	પાકું.

* જે સંસ્કૃત શબ્દને છેડે ઇ કે ઈ હોયછે તેના ગૂજરાતી અપભ્રંશમાં કોઈક યકાર બોલાયછે. ઉદાહરણ,—અક્ષિનું આંખ્ય, માલિનીનું માલખ્ય, શુંડીનું સૂંઘ્ય વગેરે. એ પ્રમાણે આછી ગૂજરાતમાં બોલાયછે, સૂરત મરુચમાં બોલાતું નથી. પરંતુ જે મૂળ સંસ્કૃત શબ્દને છેડે ઇ કે ઈ ન હોય તેના ગૂજરાતી અપભ્રંશમાં યકાર બોલવો એ યોગ્ય છે.

(१३)

वर्णविकार.

पाठ ९ मो.—स्वरविकार.

भाग १ लो.

घणुंकरिने संस्कृत शब्दमांना जोडाशरमानो एक अक्षर जतां तेनी आगलो स्वर दीर्घ थायछे. उदाहरण,—

सं०	गू०	सं०	गू०
गलः	गाल.	भलः	भालो.
नयः	नागो.	बिल्वं.	बीलुं.
कज्जलं.	काजळ.	सिद्धं.	सीधुं.
हलति.	हाले.	चिक्रणं.	चीकणुं.
बाष्प.	बाफ.	दुर्वलः	दूवळो.
कुञ्जक.	कूवडो.	चक्रं.	चाक.
बिम्ब.	बीबुं.	दुग्धं.	दूध.
हडुं.	हाड.	अंगुष्ठः	अंगूठो.
कर्कटी.	काकडी.	शब्द.	साद.
हट्ट.	हाट.	छली.	छाल्य, छाल.
सप्त.	सात.	नक्रं.	नाक.
शर्करा.	साकर.	चर्वणं.	चावणुं.

पाठ ९ मो—भाग २ जो.

थणाक संस्कृत शब्दोमांना ऋनो गूजरातीमां इ, के उ, के अ, के औ थायछे. उदाहरण,—

संस्कृत.	गूजराती.	संस्कृत.	गूजराती.
शृगालः	शियाळ.	धृतं.	धी.
शृगक.	सींगडुं.	गृध्र.	गीध.
दृष्टं.	दीठुं.	अमृतं.	अमी.

संस्कृत.	गूजराती.	संस्कृत.	गूजरानी.
वृश्चिकः	वीछी.	शृंगाटं.	सींगोडुं.
वृद्धः	बुद्धो.	पृष्ठं.	पूठुं.
पृच्छ.	पूछ.	शृणोति.	सुणे.
शृंगार.	शणगार.	मृत्यु.	मोत.

व्यंजनमां भळ्या विनानो ऋ होय तो तेनो रि के रु थायछे.

सं०	गू०	सं०	गू०
ऋद्धिः	रिद्धि.	ऋशः	रीछ.
ऋषिः	रुषि.	ऋतुः	रुतु.

केटलाक संस्कृत शब्दोमांना ऐनो ए अने औनो ओ गूजरातीमां थायछे.

सं०	गू०	सं०	गू०
वैरं.	वेर.	भैरवः	भेरव.
सैन्यं.	सेन.	वैदिकः	वेदियो.
गौरिकं.	गेरु.	एकैकं.	एकेक.
यौवनं.	जोवन.	गौरवं.	गोरव.
औषधं.	ओसड.	सौराष्ट्रः	सोरठ.
दौहित्रः	दोहीतरो.	गौरमृत्तिका.	गोरमटी.
कौपीनं.	कोपीन.	चौरः	चोर.

पाठ १० मो.—व्यंजनविकार.

भाग १ लो.

धणाक संस्कृत शब्दोमांना कोई व्यंजन गूजरातीमां लोप थायछे.

उदाहरण,—

सं०	गू०	सं०	गू०
छंगणं.	छाणुं.	भांडागारं.	भंडार.
रंजनी.	रेणी.	वचनं.	वेण.
रचितं.	रच्युं.	हरति.	हरे.
सूत्रधार.	सूतार.	गवाहार.	गवार.
भिक्षाहारी.	भीखारी.		

केटलाक शब्दोमां कनो ख, के ग, के ड थायछे. उदाहरण,—

सं०	गू०	सं०	गू०
कील:	खीलो.	कीलक:	खीलडो.
शकटी.	सगडी.	काक:	काक, कागडो.
मूक:	मूगो.	कार्मणकार:	कामणगारो.
कर्मकर:	कामगरो.	कार्यकर:	काजगरो.
सकलं.	सगळुं.	शाक:	साग.
कसति.	खसे.	कूटं.	खोटुं.
कोण:	खूणो.	बक:	बग.

पाठ १० मो.—भाग २ जो.

केटलेक ठेकाणे ख, घ, थ, ध अने भनो ह थायछे.—

नखर: उपरथी नोहोर, नरेहेणी. सखी=सही. लेखक:=लहीओ.
मेघ=मेह. माय:=माह. प्राघुण:=प्राहुणो ने तेपरथी परोणो. कथ-
यति=कहे. कोथ:=कोह. कुथयति=कोहे. मथितं=मही. वधू=वहू.
बधिर:=बहेरो. दधि=दही. वेध:=वेह. मधुक:=महुडो. साधुकार:=
साहुकार. गोधूम=गहुं. अधुना=अहुणा=हमणा. शोभते=सोहे. लाभ:=
लाहवो. आभीर:=आहीर. नाभिका=नाहिडी. निभालयते=निहाळे.

केटलाक संस्कृत शब्दोमांना थनो तथा स्थनो ठ थायछे. उदा०,—

सं०	गू०	सं०	गू०	सं०	गू०
ग्रंथ:	गंठो.	ग्रंथी.	गांठ्य, गांठ.	स्थग:	ठेंग.
उत्थापनं.	ऊठवुं.	एकस्थं.	एकठुं.	स्थानं.	ठाम.

केटलाकमां टनो ड थायछे. उदाहरण,—

सं०	गू०	सं०	गू०
घट:	घडो.	खट:	खड.
खटी.	खडी.	कर्पट.	कपडुं.
बटुक:	बडुओ.	कच्छटिका.	काछडी.
राटि.	राड्य.	वाटी.	वाडी.
वट:	वड.	पर्पट.	पापड.
शाटि.	साडी.	जटा.	जड.

કેટલાકમાં ઠનો ઢ, ડનો લ કેઢ અને તનો ડ થાયછે. ઉદા૦,—

સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦
પઠતિ.	પઢે.	તઢાગઃ	તઢાવ.	ગુઢઃ	ગોઢ.
પ્રતિપન્.	પઢવો.	મૃતં.	મઢું.	પતિતઃ	પઢ્યો.

પાઠ ૧૦ મો—ભાગ ૩ જો.

કોઈમાંના નનો લ થાયછે. ઉદાહરણ,—

નિમ્વઃ=લીંબડો. નીલં=લીલું. નીલી=લીલ્ય, કે લીલ. નિમ્વુ=લીંબુ.

ઘળાકમાં નનો ણ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦
નયનં.	નેણ.	ધાના.	ધાણા.	ધાના.	ધાણી.
સ્થાનં.	થાણું.	કઠિનં.	કઠિણ.	કર્તનં.	કાતણું.
ધમની.	ધમણ (પ્ય).	ફાલ્ગુનઃ	ફાગણ.	લંઘનં.	લાંઘણ.
માલિની.	માલણ (પ્ય).	ઝનં.	ઝણું.	સ્થાનિઃ	સ્થાણ.
ઈંધનં.	ઈંધણું.	વંધનં.	વાંધણું.	દોહની.	દોહણી.
જમનં.	જમણ.	ચાલની.	ચાયણી.	વામનઃ	વામણો.

ર ને ણ જોડાયા હોય તો તે વચ્ચે જઈ ન થાયછે. ઉદાહરણ,—

ચૂર્ણઃ*=ચૂનો. પર્ણ=પાન. સુવર્ણ=સોનું. કર્ણઃ=કાન.

પનો વ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦
કૂપઃ	કૂવો.	ગોપાલઃ	ગોવાળ.	દીપઃ	દીવો.
મંડપઃ	માંડવો.	સપાદ્.	સવા.	તાપઃ	તાવ.
સર્ષપઃ	સરસવ.	વિરૂપઃ	વરવો.	વપતિ.	વાવે.

કેટલાક શબ્દોમાં પનો ફ કે વ થાયછે. ઉદા૦,—પરુષં=ફરસું. પનસઃ=

ફણસ. પાટયતિ=ફાડે. પરશુ=ફરસી. પાશઃ=ફાંસો. કચ્છપઃ=કાચવો.

પાઠ ૧૦ મો.—ભાગ ૪ થો.

યનો જ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.
યશ:	જસ.	યમ.	જમ.	યાતિ.	જાય.
યવ:	જવ.	યજમાન.	જજમાન.	યુદ્ધં.	જુદ્ધ.
યાત્રા.	જાત્રા.	યાનં.	જાન.	યવાસ:	જવાસો.
યોગ.	જોગ.	યત્ન.	જતન.	યૂકા.	જૂ.
ભાર્યા.	ભારજા.	ભ્રાત્રીય:	ભત્રીજો.	આર્યા.	આરજા.

કેટલાક શબ્દોમાં રનો લ કે ળ થાયછે. ઉદાહરણ,—

હરિદ્રા=હલ્લદર. રૂક્ષં=લૂખું. દરિદ્રી=દલ્લદરી.

શનો અને પનો સ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.
શંઙ્ઘઃ, પંઙ્ઘઃ	સાંઙ્ઘ.	વંશઃ	વાંસો.	શશકઃ	સસલો.	કોષ.	કોસ.
શૂર્પકં.	સૂપડું.	શુંઠી.	સુંઠ(મૂંઝ્ય).	શ્વશ્રૂ.	સાસૂ.	શ્વશુર.	સસરો.

પાર્શ્વ.	પાસું.	દશ.	દસ.	દંશ.	ડાંસ.
શ્વાશુરં.	સાસરું.	શાલિ.	સાલ્ય.	પૌષ.	પોસ.
વિષમં.	વસમું.	મનુષ્યઃ	માનસ.	વર્ષ.	વરસ.
પુષતિ.	પોસે.				

હ નો ઘ, અને ધનો ખ, છ, અને ઙ થાયછે. ઉદાહરણ,—સિંહ=સિંઘ. સંહારઃ=સંઘારો. દાહઃ=ડાઘો. સુલક્ષણઃ=સલખણો. લાક્ષ=લાખ. દ્રાક્ષા=દ્રાખ. પક્ષી=પંખી. કુક્ષિ=કૂખ. રક્ષા=રાખ. ઋક્ષ=રીંછ. ધૂરઃ=છૂરો. ક્ષીણં=ક્ષીણું. ક્ષરતિ=ક્ષરે. તીક્ષ્ણં=તીખું. ક્ષમા=ખમા. ક્ષાર=ચાર. પ્રેક્ષિતં=પેચ્યું. કક્ષા=કાખ. અવલક્ષિતં=ઓલચ્યું. લિક્ષા=લીંખ. ગવાક્ષકઃ=ગોખલો. इत्यादि.

સંસ્કૃત શબ્દો ગૂર્જર થતાં આ અને બીજા ઘણા વિકાર પામેછે.

क्रियापदों अने तेओपरथी थयेला शब्दों.

वांचनना तथा बीजा पठोमां क्रियापदादिक शब्दों आवे तेमांना जे आपां होय तेओनी द्युपत्ति शीखवनी.	गूजराती मूळ.	संस्कृत धातु के शब्द.	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
अकळा.	अकलित.		अकळावुं, अकळायो, अकळाई, अकळायुं.	अकळामण, अकळ वि-कळ.	अकळ, अकळित, अकळी, -ळी, लुं.
अजवाळ.	उज्ज्वल.		अजवाळवुं.	अजवाळुं, अजवाळियुं.	अजवाळी. [अडियल.
अड.	अडू=अडवुं, सामा थवुं, लाग्या रहेवुं.		अडवुं, अडाडवुं.	अडाळी, आड.	आडो, आडी, अडवाणुं,
अडक.			अडकवुं, अडकाडवुं, अडकावुं.	अडकाव.	अडकायलुं, इत्यादि. [इ०
अथड.	अथ=जवुं, अथडावुं.		आथडवुं, अथडवुं.	अथडामण, आथडियां.	अथडायलुं, अथडायली,
अंधार.	अंधू=आंधळा थवुं.		अंधारवुं.	अंधारिणुं, अंधेर.	अंधारी, अंधारां, अंधेर, अंधारेली, इ०.
अफाळ.	आ+स्फल्=आस्फल्=पळाडवुं.		अफळावुं, अफाळवुं.	अफळाट.	अफाळेलुं-ली-लो.
अभडा.	भंश्, अपभंश=वागडवुं.		अभडावुं, अभडावुं.	अभडछेट, अभडछेट.	अभडायलुं-ली-लो.
आंक.	अंकू=चिन्ह करवुं.		आंकवुं.	आंकणी.	आंकलुं, इ० (७ मो पाठ जुओ).
आचार.	चरू=जवुं, चालवुं.		आचरवुं.	आचरण, आचार, आचार्य.	आचरेली-ली-लुं.

आंज.	अंज्=आंजवुं, चोप- डवुं.	आंजवुं (९मा पाठमां जुओ).	आंजण.	आंजेलुं, इ०
आण.	नी=लईजवुं+आ (आनम्)=आणवुं.	आणवुं.	आणुं.	आणेलो-ली-लुं.
आथम.	अस्त=आथमेलुं.	आथमवुं.	आथमण.	आथमणुं, आथमणी-णो.
आथर.	आस्तरण=पाथरणुं.	आथरवुं.	आथरण, आथर.	आथरेलुं, इ०
आप.	अर्पयति, अर्पण.	आपवुं, अपावुं.	आपनार.	आपेल, अपायलुं-ली-ली, आलिलुं.
आव.	आ+या=आववुं.	आववुं.	आवक, आवकार.	आवतुं-ती-तो.
इच्छ.	इष्=इच्छवुं.	इच्छवुं.	इच्छा, इच्छनार.	इच्छलुं, इच्छेलुं-ली-ली.
उजव.	वर्ज्=तजवुं.	उजववुं.	उजभणुं, उजवणुं.	उजवेलुं, इ०
उतर.	अव+तृ=उतरवुं.	उतरवुं, उतराववुं, उतारवुं.	उतरण, उतार, उतारु, उतारो.	उतरतुं-ती-तो.
ऊकल, ऊकेल.	उत्कलन=छुट्टुं, करवुं.	ऊकलवुं, ऊकेलवुं.	ऊकेल.	ऊकेलेली-ली-लुं, ऊकले- लो-ली-लुं.
ऊखड, ऊखेड.	उत्+खन्=ऊखडवुं.	ऊखडवुं, उखेडवुं.	ऊखेड.	ऊखेडेलो-ली-लुं, ऊखेडे- लो-ली-लुं.
ऊग.	उत्+गम्=ऊगवुं.	ऊगवुं, ऊगाडवुं.	ऊगमण.	ऊगमणुं, ऊगेलो, इ०

ग० मू०	सं० धा० के शब्द.	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
अघड.	उत् + घट् = अघडवुं.	अघडवुं, अघाडवुं.	अघाड.	अघाडेलोलीलुं, अघडुं.
अघरा.	ग्रह् = लेवुं. उद्ग्रहण.	अघरावुं.	अघराणुं, अघरात, अघराणी, अघरावनार.	अघरावेलुंलोली, इ०
अंचक.	उच्चं, उच्चीकृतं = अंचकेलुं.	अंचकवुं, अंचकावुं.	अंचाई, अंचाण, उच्चालन, अंचकनार.	अंचकेलोलीलुं, अंचक.
अछर.	उत् + श्री = उच्छ्री = अछेरवुं.	अछेरवुं, अछरवुं.	अछार, अछेर.	अछेरलुंलोली, इ०
अछळ.	उत् + चल् = अछळवुं.	अछळवुं, अछाळवुं.	अछाळो, अछाळणी.	अछाळेलुंलोली, इ०
अंज.	अंज् = अंजवुं.	अंजवुं, अंजावुं.	अंजणी.	अंजेलुंलोली, अंजवेलोलीलुं.
अठ.	उत् + स्था = अठवुं.	अठवुं, अठावुं, अठाडवुं.	अठाव, अठामणुं, अठावणी.	अठेलोलीलुं, अठवेलोलीलुं.
अड.	उत् + डी = अडवुं.	अडवुं, अडाडवुं, अडावुं.	अडाऊड, अडण.	अडेल, अडाउ, इ०
अधर.	उत् + धृ = अधरवुं.	अधरवुं, अधरवुं.	अधरो, अधारियो.	अधरेलुंलोली, अधार.
अपज.	उप + जन् = अपजवुं.	अपजवुं, अपजावुं.	अपज.	अपजेलुंलोली, अपजवेलुंलोली.

ऊपड.	उत् + पत् = ऊपडवुं.	ऊपडवुं, ऊपडावुं, ऊपाडवुं.	ऊपडामणी, ऊपाड, ऊ- पाडो.	ऊपडेलुं-ली-लो, ऊपडावेलुं- ली-लो, ऊपाडेलुं-ली-लो.
ऊमेर.	उत् + मिल् = ऊमेरवुं.	ऊमेरवुं, ऊमेरावुं.	ऊमेरो, ऊमेरण, ऊमेरणी.	ऊमेरलुं-ली-लो, इ०
ओसंका.	आसंका = संदेह.	ओसंकावुं.	ओसंक.	ओसंकायेलुं, इ०
ओळख.	उत् + लोक् = ओळखवुं.	ओळखवुं, ओळखावुं.	ओळखाण, ओळख.	ओळखीतो-ती-तुं, ओळ- खेलो, इत्यादि.
ओळंग.	उत् + लंघ् = उलंघ् = ओळंगवुं.	ओळंगवुं, ओळंगावुं.	उलंघन, ओळंगनार.	ओळंगेलुं, इ०
कचड.	कच् = बांधवुं, कचडवुं. [चरावुं.]	कचडवुं.	कचकच, कचरियुं, कच- वाट, कचुंबर, कचडा-	कचडायलुं, इ०
कचर.	दबावुं, कचरवुं, क-	कचरवुं, कचरावुं.	कचडी, कचवाण.	कचरायलुं, इ०
कटाव.	किट्टाव = कटावुं.	कटावुं.	काट, कटा.	कटायेलुं, कटाणो-णी-णुं.
कर.	कु = करवुं (७ मो पाठ जुओ).			
कल्प.	कृप् = कल्पना करवी.	कल्पवुं, कल्पावुं.	कल्पना.	कल्पेलुं, इ०
कस.	कष् = कसवुं.	कसवुं.	कस, कसोटी.	कसेलुं, कसायलुं, इ०
कहे.	कथ् = कहेवुं. [जवुं.]	कहेवुं, कहेवडावुं.	कहेण, कहेवत, कहाणी.	कहेलुं, इ०
कळ.	कल् = कळवुं (समजी)	कळवुं, कळावुं.	कळतर (अनाजनुं).	कळेले, इ०

ग० मू०	सं० धा० के श०	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
कांप.	कंप=कांपवुं.	कांपवुं, कंपावुं.	कंप, कंपारी, कांप. [कूट.	कांपिलुं, इ०
कूट.	कूट्=कूटवुं.	कूटवुं, कूटावुं.	कूटणी, कूटणुं, कूटाकूट,	कूटेलुं, कूटियुं, इ०
कूद्.	कूद्=कूदवुं.	कूदवुं, कूदावुं.	कूदको, कूदकारी, कूदनार.	कूदेलुं, इ०
कोह.	कुय्=कोहवुं.	कोहवुं, कोहीजवुं, कोहवरावुं.	कोह, कोहवाग, कोहवाट.	कोह्यो, कोहेलुं, इ०
खण.	खन्=खणवुं, खोदवुं.	खणवुं.	खाण, खाडो, खाडी, खं- डेर, खनिज, खापण, खाई, अखात, खंड.	अखंड, अखंडित, इ०
खम.	क्षम्=क्षमा करवी.	खमवुं.	खमा.	खमती, खमातुं, इ०
खा.	खाट्=खावुं.	खावुं, खवाडवुं.	खाजुं, खागुं, खाज, खानां.	खावरुं, खाधेलुं, खाधेल, इ०
खांड.	खंड्=भागवुं.	खांडवुं, खंडावुं.	खांडणी, खंड, खंडन, खां- ड, खांडु, खोड, खंडणी.	खांडया, खांडुं, इ०
खीज.	खिद्=खीजवुं.	खीजवुं, खीजवुं.	खीज.	खीजाळ, खीजेलुं, इ०
खेड.	कृष्=खेडवुं, क्षेत्र.	खेडवुं.	खेडाण, खेड, खेहु, खेडुत, खेती, खेतर, खातर.	खेडेलुं, इ०
खेल.	खेल्=खेलवुं.	खेलवुं, खेलावुं.	खेल, खेलाडी.	खेलेलुं, इ० [तीनुं.
खोडा.	खोड्=खोडावुं.	खोडावुं.	खोड, खापण. •	खोडो, खोडी-डुं, खोडातो

गण.	गण=गणवुं.	गणवुं, गणावुं.	गणतरी, गणतर, गणोत, गणयलुं, गण्यो, ३० गणित.
गळ.	गळ=गळवुं.	गळवुं, गाळवुं.	गळती, गळणी, गयणुं, गाळेलुं-ल्ली-लो, गळे-ल्ली-लो.
गा.	गै=गावुं.	गावुं, गात्राडवुं, गवडावुं.	गळुं, गाळो, गाळनार.
गाज.	गर्ज=गाजवुं.	गाजवुं, गजावुं.	गायन, गाणुं, गवैयो, गा-गायलुं, ३० नार, गीत.
गांठ.	ग्रंथ=गांठवुं.	गांठवुं.	गाजवीज, गज्जना. गाजेली-ल्ली-लुं, गजवेली, ३०
गुंथ.	ग्रंथ=गुंथवुं.	गुंथवुं, गुंथावुं.	गांठ, गांठो, गांठण, गं-गांठेलुं, ३०
गोख.	घोष=गोखवुं.	गोखवुं, गोषावुं.	ठीओ, गांठणी, गांठि-धा, गांसडी.
घट.	घट=लायक थवुं.	घटवुं.	गुंथण, गुंथणी. गोखणी.
घड.	घट=घडवुं.	घडवुं, घडावुं, घडावुं.	गुंथेलुं, इत्यादि. गोखणियुं, गोखेलुं, ३० घटतुं, घटारत.
घवड.	घृष=घसवुं.	घवडवुं.	घाट, घडामण, घडाई, घडेलुं, घाटीलुं, ३० घडतर, वडो.
			ववडेलुं, इत्यादि.

चाळ.	चल्=जवुं.	चाळवुं, चळावुं, चाळवुं.	चारणी, चालवणी, चा- ळण, चायणो.	चारणुं, ३०
चीकटा.	चिक्कण=चीकणुं.	चीकटावुं.	चीकट, चीकणई, ची- कणाश, चीकाश.	चीकटुं, चीकणुं
चीतर.	चित्र=चीतरवुं.	चीतरवुं, चीतरावुं.	चीतारो, चीतरामण, चि- त्रो, चीतार, चित्रो, चीतणियो.	चीतरेलुं, ३०
चीर.	चीर्ण=चीरेलुं.	चीरवुं, चीरावुं.	चीर, चीरी, चीरो, ची- राडो, चीराई.	चीरिलुं, ३०
चूस.	चूष्=चूसवुं.	चूसवुं, चूसवुं.	चूसक, चूसको.	चीसो, चूस्त, चूसेलुं, ३०
चेत.	चित्=विचार करवो.	चेतवुं, चेतवुं, चेतावुं.	चेतना, चेतवणी.	चेतेलुं, ओचिंतुं, ३०
चोर.	चुर=चोरवुं.	चोरवुं, चोरावुं.	चोर, चोरी, चोडाई.	चोडुं, चोरियुं, चोरिलुं.
छग.	छिद्=कापवुं.	छणवुं, छाणवुं, छणावुं.	छणनार.	छणेलुं, छणवेलुं, ३०
छाव.	छद्=ढांकवुं.	छावुं, छावरवुं, छावायुं.	छावण, छावणी, छाजली, छाज, छापरं, छजुं, छात, छाया, छांयडो.	छायलुं, छवायलुं.
छींक.	छिक्का=छींक.	छींकवुं.	छींक, छींकणी.	छींकिलुं, ३०
छीन.	छिद्=कापवुं.	छीनवुं.	छीन, छीनी, छीणी, छेणी.	छीनेलुं, ३०

गू मू	सं० भा० के श०	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
छूट.	छुट्=कापवुं, जुदुं क- रवुं.	छूटवुं.	छूटकी, छूट, छुडी, छूटा- पणुं, छूटकारी.	छूटं, छूटेलुं, इ०
छूंद.	छुद्=छूंदवुं.	छूंदवुं, छूंदावुं.	छूंदी, छूंदणुं, छूंदणी, छूंदणां.	छूंदेलुं, इ०
छेद.	छिद्=कापवुं.	छेदवुं, छेदावुं.	छींडुं, छींड़ी, छेद.	छेदेलुं, इ०
छोड.	छुट्=कापवुं, जुदुं क- रवुं.	छोडवुं, छोडावुं, छोड- वुं.	छोडनार, छोडावनार, रणछोड.	छोडेलुं, इ०
जगाड.	जागृ=जगाडवुं.	जगाडवुं, जगावुं.	जागरण, उजागरी, जा- गरती.	जागृत के जागरुत.
जड.	जट्=जडवुं.	जडवुं, जडावुं.	जड, जटा, जटियां, ज- डियो, जडियां.	जडसो, जडो, जडाव, जाडुं, इ०
जण.	जन्=जणवुं.	जणवुं, जणावुं.	जणतर, जणती.	जणेलुं, जण्यो, इ०
जनम.	जन्=जनमवुं.	जनमवुं.	जनम, जनमारी.	जनमेलुं, इ०
जम.	जम्=खावुं.	जमवुं, जमाडवुं.	जमण, जमणवार.	जमनाहं-री-रो, इ०
जा.	या=जवुं.	जवुं, जावुं.	जान, जात्रा.	जनाहं, गयेलुं, इ०
जाग.	जागृ=जागवुं.	जागवुं.	जागरण.	जागृत, इ० (जगाड जुओ.)
जाच.	याच्=मागवुं.	जाचवुं.	जाचना.	जाचेलुं, जाचक.

जाण.	ज्ञा=जाणवुं.	जाणवुं, जणावुं.	जाण, जाणपणुं.	जाणीतुं, जाणेलुं, इ०
जीत.	जि=जीतवुं.	जीतवुं, जीताडवुं.	जीत, जय, विजिया, जे-जे, जैन.	जीतलुं, इ०
जीव.	जीव्=जीववुं.	जीववुं, जीवाडवुं.	जीवाई, जीव, जीवन.	जीवतुं, जीवाळ, इ०
जोड.	जुट्, जुड्=जोडवुं.	जोडवुं, जोडावुं.	जोडो, जोटो, जोट, जो-डकुं, जोड, जोड-कणा, जोडी, जोडुं, जोडणी, जोडीओ, जोटवां, जोरु.	जोडेलुं, इ०
जोतर.	युज्=जोडवुं.	जोतरवुं, जोतरावुं.	जोतर, जोतरुं.	जोतरेलुं, इ०
झर.	झृ=झरवुं.	झरवुं, झारवुं, झरपवुं.	झरण, झरो, झरमर, झरमरियुं, झारो, झारी.	झरतुं, झरेलुं, इ०
झाळ.	ज्वाला=झाळ.	झाळवुं, झाळावुं.	झाळण, झाळ, झझळो.	झाळेलुं, इ०
टांक.	टक्, टंकू=टांकवुं.	टांकवुं, टंकावुं, टांचवुं.	टांकणुं, टांकणी, टांकी, टांकुं, टांचणी, टांच, टांचण, टंकार, टं-कारो.	टांकेलुं, इ०

गू० मू०

सं० धा० के श०

स्थग=ठगवुं.

ठणत्कार=ठणकारी.

स्थिर=ठठ.

दंश्=डंखवुं.

दर=दीवुं.

दुल्=डोलवुं.

ढुंढुं=ढूंढवुं.

त्यज्=तजवुं.

तप्=तपवुं.

ढूड.

तज.

तप.

तर, तार.

तृ=तरवुं.

तळ.

तलित्=तळेळुं.

क्रियापद.

ठगवुं, ठगाववुं.

ठणकवुं, ठणकारवुं.

ठरवुं, ठराववुं, ठारवुं.

डंखवुं.

डरवुं, डराववुं.

डोलवुं, डोलाववुं.

ढूंढवुं, ढूंढाववुं.

तजवुं, तजाववुं.

तपवुं, तापवुं, तपाववुं.

तरवुं, तारवुं, तराववुं.

तळवुं, तळाववुं.

नाम.

ठग, ठगाई, ठगवेडा, ठगारो.

ठणक, ठणको, ठणकारो.

ठराव, ठरीठाम, ठेर, ठार.

डांस, डंख.

डर.

डोलां, चगडोळ, हिंडो-

ळा, डोली.

ढूंढनार.

तजनार, त्याग.

ताप, तापणी, तपेलुं, तवो,

तावडी, तावडो, तवेथो,

तवी, तापोडीयां, ताव,

तावणी, तमण, तवण.

तारण, तारो (तरवामां तरतुं, इ०

कुशळ), तरनार, ता-

रनार, तरापो, चापो.

तळनार.

तळेळुं, इ०

विशेषण.

ठगाईं, ठगेलो, इ०

ठणकतुं, इ०

ठरेल, इ०

डंखेलुं, इ०

डरामणुं, डरकण, डरकुं, इ०

डोलतुं, इ०

ढूंढेलुं, इ०

तजेळुं, इ०

तपेलुं, तेली, तातो, ता-

वरवुं.

साण्वुं.	तन्=ताण्वुं.	ताण्वुं, तणाव्वुं.	ताण, ताणो, ताणियो, ता- णाताण, तांत, ताणो, तांतणो.	ताणेलुं-ली-लो.
तूट.	तूट=तोडवुं.	तूटवुं, तूटवुं.	तूट.	तूटक, इ०
तोड.	तूट=तोडवुं.	तोडवुं, तोडाव्वुं.	तोड.	तोडेलुं, इ०
तोळ.	तुलु=तोळवुं.	तोळवुं, तोळाव्वुं.	तोल, तोलो, तोलाट.	तोळेलुं, इ०
थाप.	स्था=स्थापवुं.	थापवुं, थपाव्वुं.	थापण, थाप, थापो, थापना, थानक, थाणुं, थाळी.	थापेलुं, इ०
थोभ.	स्तंभ्=थोभवुं.	थोभवुं, थोभाव्वुं.	थोभ, थोभण.	थोभेलुं, इ०
दंड.	दंडु=दंडवुं.	दंडवुं, दंडाव्वुं.	दंड, दांडी, दांडीओ, दांड.	दंडेलुं, दांडीओ.
दव.	डप्=दाववुं.	दाववुं, दवाव्वुं.	दाव, दवाण, दावण.	दवेलुं, इ०
दळ.	दल्=भागवुं, दळवुं.	दळवुं, दळाव्वुं.	दळामण-गी, दळनार.	दळेलुं, इ०
दाझ.	दह्=वळवुं.	दाझवुं, दझाडवुं.	दाझ, डाम, दाझणुं.	दाझेलुं, दाझेल.
दीप.	दीप्=दीपवुं.	दीपवुं, दीपाव्वुं.	दीवो, दीवी, दीवेट, दी- वाळी, दीवेल.	दीपेलुं, दीपावडुं, दीपेलुं.
दे.	दा=आपवुं.	देवुं, देवडाव्वुं, देवाडवुं, देवराव्वुं.	देण, देवड, देणदार, देवाळुं, देवाळीओ, देवुं.	दीधेलुं, इ०
दोड, द्रोड.	दु=दोडवुं.	दोडवुं, द्रोडवुं, दोडावुं.	दोड, दोडादोड.	दोडेलुं, दोडतो-ती-तुं.

गू मू०	सं० भा० के अ०	क्रियात्.	नाम.	विशेषण.
धम.	धमा=धमवुं.	धमवुं, धमावुं.	धमण, धमनार, धमधमाट.	धमेलुं, इ०
धर.	धृ=पकडवुं.	धरवुं.	धरनार, धर, धरती, ध-	धरेलुं, इ०
			रिची. [धारा.	
धार.	ध=धारवुं.	धारवुं.	धारणा, धारो, धारण, धार,	धारेलुं, इ०
धाव.	धे=धावुं.	धावुं, धवडावुं.	धाव, धावण.	धावणुं, इ०
धीक.	धिष्=धीकवुं.	धीकवुं, धीकावुं.	धीकडी.	धीकेलुं, इ०
धूज, धूज.	धू=धूजवुं.	धूजवुं, धूजावुं.	धूजारो.	धूजेलो, इ०
धूण.	धू=धूणवुं.	धूणवुं, धूणावुं.	धूणनार.	धूणेलो, इ०
धूत.	धूर्त्त=धूतारो.	धूतवुं, धूतावुं.	धूतारो.	धूतेलो, इ०
धमा.	धम्=धमावुं.	धमावुं, धूमावुं.	धूणी, धूमाडो.	धूमायलुं.
धो, धोळ.	धाव्=धोवुं. (धो धातु जुओ.)	धोवुं, धोववुं.	धोतीउं, धोतर, धोणी, धोबी, धोळाश, धोलाई.	धोळुं, धोयलुं, इ०
नड.	नट्=नडवुं.	नडवुं, नडावुं.	नड, नडतर.	नडेलुं, इ०
नभ्, निभ्.	निर्वह्=नभवुं.	नभवुं, निभावुं.	नभाव, निभाव.	नभेलुं, इ०
नाच.	नृत्=नाचवुं.	नाचवुं, नचावुं.	नाच, नाचण.	नाचेलो, इ०
नाह.	स्ना=नाहावुं. पा० नाहणं.	नाहवुं, नवडावुं,	नहवण, नहावण, नाहणं, नवेणीउं.	नाहेलो, इ०

नीसर.	निसू=नीकळवुं.	नीसरणी.	नीसरेलुं, इ०
नोतर.	निमंत्रण=नोतरुं.	नोतरुं, नोतरियो.	नोतरेलुं, इ०
पकव, पाक.	पच्=पकवुं.	पाक, पकवान, पौकख, पाकुं, पकिलुं, पकुं, पा- पक्काई.	
पखळ.	प्रक्षलुं=पखळवुं.	पखाल (देवस्थानने धो- वु ते).	कतुं. पखळेलुं.
पच.	पच्=पचवुं.	पाचन, अपचो.	पचतुं, पाचक, इ०
पड.	पट्=पडवुं.	पडाव, पडापडी, पडती.	पडेलुं, पडतर, पडाउ, इ०
पठ.	पठ्=पठवुं, भणवुं.	पाठ, पाडो, पाठी, पाठक.	पेढेलो, इ०
परख.	परि+ईक्ष=परीक्ष=प- रखवुं.	पोरेख, परीख, पारखुं, परख.	पारखेलुं, इ०
परण.	परि+नी=परिणयुं=प- रणवुं.	पणतर, पणियत.	परणेलुं, इ०
पहेर.	परिहित, परि+धा उप- रथी हित=पहेरेलुं.	पहेरण, पहेरामणी, पहेरणुं.	पहेरेलुं, पहेरवानुं, इ०
पहोच.	प्राप्त=मळेलुं.	पहोच.	पहोचिलुं, इ०
पाथर.	प्र+स्तुं=पाथरवुं.	पाथरणुं, पथारी, पथारी, पाथरण.	पाथरेलुं, इ०

गु० मू०
पाळ. सं० धा० के श०
फाल्=पाळवुं.

क्रियापद.

नाम. पाळ, पाळ, पालीओ, पा-

रणुं, पालणुं, पालण,
पाली, पाली.

विशेषण.

पी. पा=पीवुं.
पीगळ. त्रिगळ=पीगळवुं.
पीड. पीडुं=पीडवुं.
पीमळ. परिमळ=सुगंध.
पीरस. परि+विष्=पीरसवुं.
पीस. विष्=दळवुं.
पूछ. पृच्छ=पूछवुं.
पूज. पूज्=पूजवुं.
पूर. पृ=पूरवुं.

पीवुं, पीवडावुं.
पीगळवुं, पीगळवुं.
पीडवुं, पीडावुं.
पीमळवुं.
पीरसवुं, पीरसावुं.
पीसवुं.
पूछवुं, पूछावुं.
पूजवुं, पूजावुं.
पूरवुं, पूरावुं, पूरावुं.

पेस. भ्रविश=पेसवुं.
पोकार. मकुश=पोकारवुं.
पोस, पोव. पुष्=पोषवुं.
फळ. फल्=फळवुं.

पेसवुं, पेसाडवुं.
पोकारवुं, पोकारावुं.
पोसवुं, पोसावुं.
फळवुं.

पान. पीधिल्लें, इ०
पीगळनार. पीगळिल्लें, इ०
पीडा. पीडक, पीडिल्लें, इ०
पीमळ. पीमळिल्लें, इ०
पीरसणुं, पीरसेल्लें, इ०
पीसणी. पीसिल्लें, इ०
पूछपाछ, पूछणी, पूछापूछ.
पूजा, पूजापो, पूजारो.
पूरवार, पूरवारी, पूर, पूरिल्लें, पूरें, पूरतुं.

पूरवणी.

पेसनार, पेसरो.
पोक, पोकार.
पोषण, पोसनार.
फळ, फाळ, फलाहार.
फळवेंत, फळद्रुम, इ०

पेडेल्लें, इ०

पोकारिल्लें, इ०

पोषक, पोसेल्लें, इ०

फळवेंत, फळद्रुम, इ०

फस.	पश्=बांधवुं.	फसवुं, फसाववुं, फांसवुं.	फांसो, फांसी, फांस, फां- सियो.	फांसलुं, फसेलुं, इ०
फाड.	स्फट्=फाडवुं.	फाडवुं, फडाववुं, फाटवुं, टावुं.	फाड, फाट, फाडियुं, फां- टो, फटायो, फाट- फूट, फाटाफाट.	फाटलुं, इ०
फीण.	फेन्=फीण चडवुं.	फीणवुं, फीणाववुं.	फीण.	फीणलुं, इ०
फूल.	फुल्ल=खीलवुं, फूलवुं.	फूलवुं, फूलाववुं, फूलववुं, फूलावुं.	फूल, फूलुं, फूलको, फूले- कुं, फूलडुं, फूलणजी, फूल्लो.	फूललुं, फूलिल, इ०
फोड.	स्फुट्=फोडवुं.	फोडवुं, फोडाववुं.	फोडनार.	फोडलुं, इ०
फोल.	फुल्ल=फूलवुं.	फोलवुं.	फोल.	फोललुं, इ०
वगाड.	विघटनम्=वगाड.	वगाडवुं, वगाडवुं.	वगाड. [वळतुं.	वगाडलुं, वगाडिलुं.
वळ.	ज्वळ=वळवुं.	वळवुं, वाळवुं.	वळतण, वळतरा, वळायो,	वळीअल, इ०
बांध.	बंध=बांधवुं.	बांधवुं, बांधाववुं.	बांध, बांधो, बांधणी.	बांधिलुं, बांधया, इ०
बीछा.	विस्तरणं=बीछानुं.	बीछावुं.	बीछानुं.	बीछावेलुं, इ०
बीड.	वेष्टन=बीटो.	बीडवुं, बीडाववुं.	बीडो, बीडी.	बीडिलुं, इ०
वेश.	विग्=पेसवुं.	वेशवुं, वेशाडवुं, वेशारवुं, भू-	वेशणी, वेशणुं, वेठक, वे-	वेशतुं, इ०
वेस.		तकाळ वेतुं.	सामण, वेशामणुं.	

गु० म०

सं० था० के डा०

क्रियापद

नाम.

विशेषण.

बोल.

बल्हू=बोलवुं.

बोलवुं, बोलाववुं.

बोल, बोली, बोलबोल.

बोलकणुं, बोलुं, इ०

बोळ.

बुळू=बोळवुं.

बोळवुं, बोळावुं.

बोळाबोळी, बोळण.

बोळ, बोळियां, बोळिलुं.

भज.

भज्=भजवुं.

भजवुं, भजाववुं.

भजन, भजनियां, भज-

भजनिक, भजेलुं, भजेल,

नार, भजनियां. इ०

भण.

भण्=भणवुं.

भणवुं, भणाववुं.

भणतर, भणामण.

भणेल, इ०

भम.

भम्=भमवुं.

भमवुं, भमाववुं, भंभेरवुं, भं-

भमर, भमरो, भमरडो, भ-

भमतुं, भमेल, इ०

भोळवुं.

मरी, भमरडी, भमडो.

भरणुं, भरण, भरणी, भरत,

भर.

भृ=भरवुं.

भरवुं, भराववुं, भरावुं.

भरतल, भरथार, भर-

भरतियो.

तियुं, भरतियो, भरती,

भराव.

भस.

भष्=बोलवुं, भसवुं.

भसवुं, भसाववुं.

भसाभस.

भसतुं, इ०

भाग, भांग.

भंज्=भांगवुं.

भांगवुं, भंगाववुं, भांजवुं, भांगवुं.

भाग, भांजणी, भागाकार,

भागुं, भंगुर, भांगेलुं, भगवुं,

भांजगड, भंगाण, भं-

गारो, भांजनार, भांगि-

भांगलुं.

भाळ.

भल्=जोवुं.

भाळवुं, भाळववुं.

यो, भाजक, भाज्य, भागती.

भाळ, भलामण, भालवणी.

भाळेलुं, इ०

भीख.	भिक्ष=भीख मागत्री.	भीखवुं.	भीख, भिक्षा, भीखारी.	भिक्षुक, भूखडुं, भीखार,
भूक.	बुक्क=भूकवुं.	भूकवुं.	भैंकडो.	भैंकतो.
भूज.	भूज्=भूजवुं.	भूजवुं, भूजावुं.	भूजनार, भाडभूजो.	भूजेलुं, इ०
भोक.	भूक्=भोकवुं.	भोकवुं, भोकावुं.	भोक.	भोकेलुं, इ०
मथ.	मथ्, मंथ्=वलीवुं, डहोळवुं.	मथवुं, मथावुं.	मंथन.	मथेलुं, इ०
मर.	मृ=मरवुं.	मरवुं, मारवुं, मरावुं.	मार, मारामारी, मारो,	मरणियो, मारकणो, मा-
			मरण, मोत.	रेलुं.
मसळ.	मुम्=मसळवुं.	मसळवुं, मसळावुं.	मसळनार.	मसळेलुं, इ०
मळ.	मिल्=भेगुं धवुं.	मळवुं, मेळवुं.	मळतर, मेळ, मळतियो,	मळतावडुं, इ०
			मेळवण, मेळावो, मेळो.	
माग.	मृग्=मागवुं.	मागवुं, मगावुं.	मागनार, मागणी, मागणुं,	मागतुं, मागणिया, मागेलुं.
			मागण, मागुं.	
मांज.	मृज्=मांजवुं.	मांजवुं, मंजावुं.	मंजन, मार्जन.	मांजेलुं, इ०
माप.	माप्=मापवुं.	मापवुं, मपावुं.	माप, मपारो, मपामणी,	मापेलुं, इ०
			मापणी.	
मुशा.	मुह्=मुशावुं.	मुशावुं.	मुशण, मुशवण, मुशारो.	मुशायेलुं, इ०
मूक.	मुच्=मूकवुं.	मूकवुं, मूकावुं.	मुक्की, मूठो.	मूकेलुं, इ०

गू० मू०	सं० धा० के ज्ञ०	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
मंड.	मंड=मंडवुं.	मंडवुं, मंडावुं.	मंडन, मंडीओ.	मंडेलोलीलुं.
योज.	युज्=योजवुं.	योजवुं, योजावुं.	योजना.	योजेलुं, इ०
रखड.	रख्=रखवुं.	रखडवुं, रखडावुं.	रखडाट, रखरख, रखडा-	रखडेल, इ०
			मण, रखड.	
रंग.	रंज्=रंगवुं.	रंगवुं, रंगावुं.	रंग, रंगारो, रंगलो, रंगई,	रंगी, रंगीत, रंगीलुं, रंगेलुं.
			रंगामणी.	
रड.	रट्=रडवुं.	रडवुं, रडावुं.	रडारोळ, राड.	रडकणुं, रडियेल.
रम.	रम्=रमवुं.	रमवुं, रमाडवुं.	रमत, रमकडुं, राम.	रमतुं, रमतियाळ, रमणिय,
				रमणिक.
रस.	रसितं=रसेलुं.	रसवुं, रसावुं.	रसामण.	रसेलुं, इ०
रख.	रस्=रक्षण करवुं.	राखवुं, खावुं.	राखडी. राख, खावट,	राखेलुं, इ०
			रखवाळ, रखवाळी, र-	
			खो, रखोपियो, खोपुं,	
			राख, रख्या, राखोडी.	
रांड.	रंडा=रांडेली.	रांडवुं, रंडावुं.	रांड, रांडीरांड, रांडवो.	रांडेली, रंडायली.
रांध.	रध्, रंध्=रांधवुं.	रांधवुं, रंधावुं.	रांधणियुं, रांधणियो, रांध-	रांधेलुं, रांध्युं, रंधायलुं.
			णुं, रंधामण, रंधवारो.	

रोज-श.	रंज्=रीझवुं.	रीजवुं, रीझवुं.	रीझ, रंजन.	रीझेलुं, इ०
रीसा.	रिष्=रीसावुं.	रीसावुं.	रीस, रीसामणां, रुसणुं.	रीसाळ, रीसामणुं.
रूठ.	रूष्=रूठवुं.	रूठवुं, रूठवुं.	रूठ.	रूठेली, रूठ्यो.
रूध.	रूध, रूध=रूधवुं (गंगळाववुं).	रूधवुं, रूधवुं.	रूधण.	रूधायलुं, इ०
रेंस.	रिश्=मारवुं.	रेंसवुं.	रेंसनार.	रेंसेलुं, इ०
रो.	रु=रोवुं. [=रोपवुं.	रोवुं, रोवरावुं.	रुदन, रुदन, राव.	रोतुं, इ०
रोप.	रुह् (प्रेरक रोपयति)	रोपवुं, रोपावुं.	रोपो, रोपणी.	रोपेलुं, इ०
लख.	लिख्=लखवुं.	लखवुं, लखावुं.	लेख, लखत, लखामण, लेखक, लेखई, लेखण, लेखक, लेखुं.	लेखेलुं, लखेल.
लण.	लू (लुनाति) = कापवुं, लणवुं.	लणवुं.	लाणी (कापणी).	लणेलुं.
लाग.	लग्=लागवुं.	लागवुं, लगाडवुं.	लागणी, लाग.	लगतुं, लागट, लागेलो, इ०
लांघ.	लंघ्=लांघवुं.	लांघवुं.	लांघण, लांघणुं, लांघा.	लांघेली.
लीप.	लिप्=लीपिनुं.	लीपवुं, लीपावुं.	लेप, लीपिण.	लीपेलुं, इ०
लुंढ.	लुंढ्=लुंढवुं.	लुंढवुं, लुंढावुं.	लुंढ, लुंढारी.	लुंढेलुं, इ०

गू० मू०	सं० था० के श०	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
ले.	ला=लेवुं.	लेवुं, लेवडाववुं.	लेहणुं, लेण, लेणदार, लीधेलुं, इ०	विशेषण.
	[ट.]		लेणदेण, लहेणीआत.	
लोट, आळो-	लुठ=लोटवुं.	लोटवुं, आळोटवुं.	लोटण, आळोटनार.	लोटण, इ०
वकास.	विकास्=पहोलुं	वकासवुं.	वकाश.	वकाशिलुं, इ०
	थवुं=खीलवुं.			
वखाण.	विख्या=वखाण करां.	वखाणवुं, वखणावुं.	वखाण.	वखाणेलुं, इ०
वखेर, विखेर.	वि+क्षर्=वखेरवुं.	विखेरवुं, वखेरावुं.	वखेरनार.	विखेरिलुं, इ०
वगोव.	विगानं=वगोणुं.	वगोववुं, वगोवावुं.	वगोणुं.	वगोविलुं, इ०
वरस.	वृष्=वरसवुं.	वरसवुं, वरसावुं.	वरसाद.	वरसेलुं, इ०
वर्त्त.	वृत्=वर्त्तवुं.	वर्त्तवुं, वर्त्तावुं.	वृत्ति, वर्त्तारो, वर्त्तणुक, वर्त्तेलुं, इ०	वर्त्तेलुं, इ०
			वर्त्तेन.	
वस.	वस्=वसवुं.	वसवुं, वसावुं.	वस्ति, वास, निवास, आ-वाशी, इ०	
			वास, प्रवास, उपवास,	
			वसावुं, वसावो.	
वहे.	वह्=वहेवुं.	वहेवुं, वहेरावुं.	वहेळो, वहेण, वाहन, वहे-वहेतुं, इ०	
			ल, वहाण, वहीतरो,	
			प्रवाह.	

वळ.	वळ=वळवुं.	वळवुं, वाळवुं.	वळण, वळ.	दळेलुं, इ०
वळग.	लग्, विलेगु=वळगवुं.	वळगवुं, वळगाडवुं.	वळगणी, वळगण, वळ-	वळगेलुं, इ०
			गाड.	
वा.	वा=वावुं.	वावुं.	वा, वायरो.	वायेल, इ०
वांच.	वच्=वांचवुं.	वांचवुं, वांचाववुं.	वांचन, वांचन.	वांचेलुं, इ०
वाट.	वृत्=वाटवुं.	वाटवुं, वटाववुं.	वाट (रस्तो).	वाटेलुं, इ०
वाव.	वप्=वाववुं.	वाववुं.	वावणी, वावेतर.	वावेलुं, इ०
वीयर.	वि+गृह्=ओगळवुं.	वीयरवुं, वीचारवुं.	वघरो, वघार, विग्रह.	वीघरेलुं, इ०
वीछळ.	प्रधालन=धीवुं.	वीछळवुं, वीछळाववुं.	वीछळनार.	वीछळेलेलुं, इ०
वीज.	वीज्=वीजवुं.	वीजवुं.	वीजणो.	वीजेलेलुं, इ०
वीट.	वेटनं=वीटो.	वीटवुं, वीटाववुं.	वीटो.	वीटेलेलुं, इ०
वीसर.	विस्मृ=वीसरवुं.	वीसरवुं, वीसारवुं.	विस्मरण, विसार.	वीसारेलेलुं, इ०
वेच्.	विक्री=वेचवुं.	वेचवुं, वेचाववुं.	वेचाण, वेचामणी.	वेचाउ, वेचातुं, वेचाणियुं, वेचतुं.
वेठ.	विष्टि=वेठ.	वेठवुं.	वेठ.	वेठियो, वेठियुं, वेठेलुं.
शीकार.	स्वीकार=अंगीकार.	शीकारुं, शीकारावुं.	शकार.	शीकारेलुं, इ०
शीख.	शिक्ष=शीखवुं.	शीखवुं, शीखाडवुं, शीखवुं.	शीखामण, शीखवणी, शीख.	शीखाउ, इ०

ग० म०

सं० आ० के श०

संचर.

संचर=जवुं.

संचर.

संचर=एकठुं करवुं.

सज.

सज्ज=सजवुं.

संभाळ.

संभृ=संभाळवुं.

समार.

समयं=समारवुं.

समाव.

सम+आ+विश्=समा-

विश = समास

करवो.

सहे.

सह्=सहेवुं.

सळ.

शट्=सळवुं.

साचव.

संचय्=एकठुं करवुं.

सांध.

संधा=सांधवुं.

सांपड.

संपादन=मेळवुं ते.

सींच.

सिंच्=छांटवुं.

सीझ.

सिद्ध=पूरुं थवुं.

सीव, शीव.

सिव्=सीववुं.

क्रियापद.

संचरवुं.

संचरवुं, संचारवुं.

सजवुं.

संभाळवुं.

समारवुं, समरावुं.

समाववुं.

नाम.

संचरनार.

संचराई, संचरामण, सं-

साज.

सज, सजेलुं.

संभाळ.

संभाळेलुं, इ०

समरामण.

समारेलुं, इ०

समावेश, समास.

समावेलुं, इ०

सहनता.

सहेलुं, सद्य.

सळो.

सळेलुं, इ०

साचवणी, सचवामणी.

साचवेलुं, इ०

सांध, सांधो, सांधण.

सांधेलुं, इ०

सांपडनार.

सांपडेलुं, इ०

सींचण.

सींचेलुं, इ०

सीझेलुं, इ०

सीवेलुं, इ०

शीवण-णी, सीवाई, सीव-

डामण.

सुंघ.	शिंघ्=सुंघवुं.	सुंघवुं, सुंघाडवुं.	सुंघनार, सुंघाडनार.	सुंघेलुं, इ०
सूकव.	शुष्=सूकावुं.	सूकावुं, सूकावुं.	सूकवणी.	सूकुं, इ०
सूज.	शोथ=सोजो.	सूजवुं, सूजावुं.	सोजो.	सूजेलुं, इ०
सूझ.	सूच्=सूझवुं.	सूझवुं, सूझाडवुं.	सूझ.	सूझेलुं, इ०
सूण.	श्रु=सोभिळवुं.	सूणवुं, सूणावुं.	श्रवण, सुनावणी.	सूणेलुं, इ०
सूण.	शूनं=सूजेलुं.	सूणवुं, सूणावुं.		सूणेलुं, इ०
सोसा.	शुष्=सोसावुं.	सोसावुं.	सोस.	सोसेलुं, इ०
हण.	हन्=हणवुं.	हणवुं, हणावुं.	हाण, हाणि.	हणेलुं, इ०
हर.	ह=हरवुं.	हरवुं.	हरण.	हरेलुं, इ०
हरख.	हर्ष=हरखवुं.	हरखवुं, हरखावुं.	हरख.	हरखेलुं, इ०
हस.	हस्=हसवुं.	हसवुं, हसावुं.	हास, हांसी, हास्य, हसा- हस, उपहास.	हसतुं, इ०
हीड.	हिंङ्=जवुं.	हीडवुं, हीडाडवुं.	हीडछा, हीडण.	हीडेलुं, इ०

पूरवणी.

थोडांक क्रियापद फारसी शब्दोपरथी थयांछे तेमांनां जे सांभयींछे ते नीचे लख्यांछे:—

१ कवूळातपरथी कवूळवुं. २ खरीदीपरथी खरीदवुं. ३ गुजरोपरथी गुजारवुं, गुजरवुं. ४ गुमपरथी गुमावुं.

साधारण परचूरण शब्दो.

पाठमां आमांना जे शब्दो आवे ते शीखववा.

अकरांतियुं. संस्कृत. अतिक्रांत.

अकल. अरबी.

अकारत-ज. सं. अकार्य.

अकीक. अरबी.

अखतरो. अरबी. इख्तिरा=शोध.

अखत्यार. अरबी. इख्तियार.

अखाडो. सं. अक्षवाट. कसरत
करवानी जग्या.

अखात्रीज. सं. अक्षयतृतीया.

अखोड, अखरोट. सं. अक्षोट-ड.

अखोवन. सं. अक्षयवन.

अगथियो. सं. अगस्ति.

अगम. सं. अगम्य.

अगमनिगम. सं. आगमनिर्गम.

अगासी. सं. अवकाश, आकाश.

अगियार. सं. एकादश.

अघहं. सं. अग्राह्य.

अंगरखो-खुं. सं. अंगरक्षक.

अचरज-त. सं. आश्चर्य.

अच्छुं. सं. अच्छं.

अजब, अजायब. अरबी.

अजमायेश. फारसी. आजमाइश.

अजमावुं. फारसी. आजमुदन.

अजीतुं, अजीठवाड. सं. उच्छि-

ष्ट=जमतां वधेलुं.

अजीरण. सं. अजीर्ण.

अंजीर. सं.

अटारी. सं. अट्टालिका.

अठवाडियुं. सं. अष्टवार.

अडधुं. सं. अर्ध.

अडाळी. सं. अट्टालिका.

अणकूट. सं. अन्नकूट=अन्नो
ढगलो.

अणचिंतुं. सं. अचिन्त्य.

अणवर. सं. अनुवर=वरनी पाछळ
जनार.

अणी. सं.

अत्तर. अरबी. अतर, इतर.

अतर, अचे. सं. अत्र.

अथाक-ग. सं. अस्थाय.

अदब, आदाब. अरबी.

अदल. अरबी.

अदलबदल. अदल बोलवामां बेव-
डायलो. बदल. अरबी.

अदा. अरबी.

अदालत. अरबी.

अदावत. अरबी.

अदकुं. सं. अधिकम्.

अनामत. अरबी. अमानत.

अफवा. अरबी.

अफसोस. फारसी.

अफीण. सं. अफेनं, अहिफेनं. फा-

रसी. अफ्यून.

अवधूत. सं. अवधूत.

अवनूत. फारसी. आवनूत.

अवरक-ख. सं. अभ्रक.

अवील. अरबी. अवीर.

अमल. अरबी.

अमास. सं. अमावास्या.

अमीन. अरबी.

अमीर. अरबी.

अमुक. सं.

अंवाडी. फारसी. अंबारी.

अरक. सं. अर्क.

अरज. अरबी. अर्ज.

अरसो. अरबी. अर्सह.

अरे. संस्कृत.

अलबत. अरबी. अलबतह.

अलाको-खो. अरबी. इलाकह.

अलाहिदुं. अरबी. अलाहिदह.

अली. सं. आली=वहाली.

अवघड. सं. अव+घट.

अवजोग. सं. अवयोग.

अवरथा. सं. वृथा.

अवाज. फा. आवाज़.

अवास. सं. आवास.

अवेज, अवेजी. अ. इवज़.

अशरफी. अरबी.

अशराफ. अरबी.

अषाड, अखाड. आखाड जुओ.

असूवाव. अरबी.

असमान. फा. आसमान.

असल. अरबी.

असील. अरबी.

अस्तर. सं. आस्तर. फारसी. अस्तर.

अस्वार. सं. अश्ववार.

अळसी. सं. अतसी.

आ.

आंकडो. सं. अंकुट.

आंगणुं. सं. अंगन.

आंख, आंख्य. सं. अक्षि.

आंच. सं. आर्चि.

आंतरडुं. सं. अंत्रम्.

आंधळुं. सं. अन्ध.

आंबो. सं. आम्र.

आंसु. सं. अश्रु.

आइन. फा. आइने अकवरी=अकव-

रनो कायदो.

आंकडो. सं. अर्क.

आकळविकळ. सं. आकुल व्याकुल.

आकीन. अरबी. यकीन.

आखर. अरबी. आखिर.

आखाड. सं. आषाढ.

आखुं. सं. अक्षत.

आखूनजी. फारसी. आखून्दजी.

आगळ. सं. अग्र.

आगळो. सं. अर्गलं=उलाळो.

आर्घु. सं. अग्राह्य.

आज. सं. अद्य.

आजम. अ. आजम.

आजार. फा. आझार.

आजिजी. आ. आजिझी.

आजो. सं. आर्यक.

आतश, आतशबाजी. फारसी.

आतिश, आतिशबाजी.

आदत. अरबी.

आदमी. अरबी.

आदर. सं.

आटुं. सं. आर्द्रकं.

आठ. सं. अष्ट.

आठेजाम. सं. अष्टयाम.

आडत. सं. ऋध्=वधुं. अर्द्धति.

आपण. सं. आत्मन् प्राकृत. आप्पा.

आफत. अरबी.

आफताब. फारसी.

आफरीन. फारसी.

आबखेरो. फारसी.

आबदा. सं. आपदा.

आबदागीरी. फारसी. आफताबगीर.

आबरू. फारसी.

आबाद.

आबादानी. } फारसी.

आबादी. }

आबेहुब. अरबी. हूबहू.

आबोहवा, आबहवा. फारसी.

आमदानी. फारसी. आमदनी.

आमली. सं. अम्लिका.

आयनो. फा. आइना.

आरजू. फारसी. आरझू.

आरत. सं. आर्त.

आराम. संस्कृत.

आरी. सं. आरा.

आलम. अरबी.

आशक, माशूक. अरबी. आशिक,
माशूक.

आसो. सं. आश्विन.

आहीर. सं. आभीर.

आळस. सं. आलस्य.

इ.

इंडुं. सं. अंड.

इकबार=नशीब. अरबी.

इकरार. अरबी.

इज्जत. अरबी. इइज्जत.

इज्जतआसार. फारसी. इइज्जत-
आसार.

इजन. फारसी. इइन.

इजा. अरबी. ईशा.

इजार. अरबी. ईशार.

इजारो. फारसी. इजारा.

इतबार. अरबी.

इतर. संस्कृत.

इतराजी. अरबी. एतेराजी.
 इति. संस्कृत.
 इत्तिफाक. अरबी.
 इन्कार. अरबी.
 इन्सान. अरबी.
 इन्साफ. अ.
 इनाम. अरबी.
 इन्तिखात्र. अरबी.
 इन्तिजार. अरबी.
 इबारत. अरबी.
 इमलो. अरबी. अमला.
 इमान. अरबी. ईमान.
 इमारत. अरबी.
 इरादो. फारसी. इरादा.
 इलकाब. अरबी. अल्काब.
 इलम. अ. इल्म.
 इलाज. अरबी.
 इशक. अरबी. इश्क.
 इशारत. अरबी.
 इसबगोळ. फारसी. इस्पुगूल अथवा
 इस्वूगूल=ऊंटीयुं जीरं.
 ई.
 ईधणुं. सं. ईधनं.
 ईट. सं. इष्टिका.
 ईद. अरबी.
 ईस. सं. ईशा.

उ.

उजाणी. सं. औद्यानी. उद्यान=बाग.

उत्तराण. सं. उत्तरायण. उत्तर+अ-
 यन. अय् धा. जवुं.
 उतावळुं. सं. उत्तूर्ण.
 उदमात. सं. उन्माद.
 उदरावो. सं. उद्वेग.
 उधै. सं. उद्देहिका.
 उमदा. अरबी.
 उमर. अरबी.
 उमराव. अरबी. उमरा.

ऊ.

ऊंचुं. सं. उच्चं.
 ऊंर. सं. उष्ट्र.
 ऊंदर. सं. उन्दुर.
 ऊकरडो. सं. उत्कर.
 ऊजड. सं. उज्झित.
 ऊजळुं. सं. उज्ज्वल.
 ऊजागरो. सं. उज्जागर; जागृ
 धा. जागवुं.
 ऊणुं. सं. ऊनं.
 ऊधरस. सं. ऊर्ध्वरस.
 ऊन. सं. ऊर्ण.
 ऊनाळो. सं. उष्णकाल.
 ऊभुं. सं. उत्थम्भनं.
 ऊमरो. सं. अम्बुर, उडुम्बर.

ए.

एकठुं. सं. एकत्र.
 एकर. ईंग्रेजी.
 एजन. अ. ऐसन.

एठवाड. अजीठुं जुओ.
 एडी. सं. अंहि.
 एब. अरबी. ऐब.
 एहसान. अरबी.
 एळची. तुर्की. वकील.
 एळची-की, एलायची. सं. एला,
 एलीका.

ओ.

ओच्छव. सं. उत्सव.
 ओछाड. सं. अवच्छादन.
 ओजार. अरबी. ओझार.
 ओटलो. सं. आस्थल.
 ओठ. सं. ओष्ठ.
 ओडकार. सं. उद्गार.
 ओरत. अरबी. औरत.
 ओरमाई. सं. अपरमातृ.
 ओलाद. अरबी. औलाद.
 ओलीओ. अरबी. औलीआ.
 ओशीकुं, ऊशीकुं. सं. उत्=उपर,
 शीर्षक=माथुं. उच्छीर्षक.
 ओस. सं. अवश्याय=शाकळ.
 ओसड. सं. औषध.
 ओसार. सं. आस्तार.
 ओळ. सं. आलि, आवलि.
 ओळंभो. सं. अवलंबन.

क.

कई, कईक. सं. किंचित्.
 कंकु. सं. कुंकुम.

कंकोतरी. सं. कुंकुमपत्री.
 कंगाळ. सं. कंकाल.
 ककडो. सं. खंडक.
 कजा. अरबी. कशा.
 कजीओ. अरबी. कझिया.
 कटाणुं. सं. कषायित.
 कटार-री. सं. कटार.
 कठण. सं. कठिन.
 कडाई, कढा. सं. कटाह.
 कणसलुं. सं. कणिश.
 कणसारो. सं. कंसकार.
 कद. अ.
 कदर. अ.
 कपडुं. सं. कर्पटं.
 कपास. सं. कार्पास.
 कपाळ. सं. कपोल.
 कपूर. सं. कर्पूर.
 कबजो. अ. कवशा.
 कवर. अ. कव्र.
 कवाट. इ. कप्चोर्ड.
 कवालो. अ. कवालाह्.
 कवीलो. अ. कवीलह्.
 कबूल. अ.
 कम. फा.
 कमबळत. फा.
 कमर. फा.
 कममुखन. फा. कममुखन=थोडा-
 बोलो.
 कमाड. सं. कपाट.

कमान. फा.
 कर. सं.=वेरो.
 करकशा. सं. कर्कशः.
 करज. अ. कर्ज.
 करम. सं. कृमी.
 करवत. सं. करपत्र.
 करशण. सं. कर्षण.
 करार. अ.
 करोड. सं. कोटी. सो लाख.
 कलफ. अ.
 कलम. सं. अने अ.
 कलाल. सं. कल्पपाल.
 कलिहार. सं. कृष्णसार.
 कलेवर. सं.
 कवाएत. अ. कवाइद.
 कवात. सं. क्वाथ.
 कसब. अ. कशब. सोना रूपानी.
 कसब. अ.=हुनर.
 कसम. अ.
 कसर. अ. कख.
 कसरत. अ.
 कसुंघो. सं. कुसुंभ. रातो रंग.
 कसूर. अ. कुसूर.
 कस्तूरी. सं.
 कस्त्रो. अ. कस्त्रह्.
 कहडी. सं. कद्वर.
 कां, केम. सं. किम्.
 कांकरो. सं. कंकर.
 काख. सं. कक्षा.

कांग. सं. कंगु.
 कांगरा. फा. कंगरा.
 कागज, कागळ. फा. कागझ.
 कागडो. सं. काक.
 कागदी. फा. कागशी.
 काच. सं.
 कांचळी. सं. कंचुकी.
 काजळ. सं. कज्जल.
 कांजी. सं. कांजिकं.
 काजी. अ. काशी.
 काट. सं. काष्ठ.
 कांटो. सं. कंटक.
 काठी. सं. काष्ठ.
 कातर, कातरा. सं. कर्त्तरी.
 कादव. सं. कर्दम.
 कांदो. सं. कन्द.
 कान. सं. कर्ण.
 कानून. अ.
 काफर. अ. काफिर.
 काफलो. अ. काफिलह्.
 कांबळो. सं. कम्बल.
 काबर, काबह्. सं. कर्बुर.
 काबिल. अ.
 काबू. अ.
 कायदो. अ. काइदह्.
 कायम. अ. काइम.
 कायर. सं. कातर.
 कायल. अ. काइल. मात करवुं.
 कायली. अ. काहिल. मांदो.

कारकीर्दी. फा. कारकदर्दी.
 कारकुन. फा.
 कारखानुं. फा. कारखानह्.
 कारतक. सं. कार्तिक.
 कारभार. फा. कारोबार.
 कारीगर. सं. कार्यकर.
 कांसु. सं. कांस्य.
 काळजुं. सं. कालेयं.
 काळुं. सं. कालं.
 किताब. अ.
 कितो. अ. कितअह्.
 किनारो, किनारी. फारसी. किनारह्.
 किमियो. अ. कीमीया.
 किरमज. सं. कृमिजं.
 किरायुं. अ. किरायह्.
 किश्त. फा. कुश्त. शेररंजमां.
 किस्त. अ. = हप्तो.
 किस्मत. अ.
 किस्सो. अ. किस्सह्.
 कीटुं, कीटी. सं. किट्ट.
 कीडी. सं. कीटिका.
 कीडो. सं. कीट.
 कीनो. फा. कीनह्.
 कीमत. अ.
 कुद्रत. अ.
 कुंडाळुं. सं. कुंडलि.
 कुप्पी. सं. कूपी.
 कुमक. फा.
 कुमळुं, कुळुं. सं. कोमलं.

कुमास. अ.
 कुरकुरीउं. सं. कुर्कुर.
 कुल. सं. कुल=एकतुं करवुं. अ.
 कुल्ल.
 कुवाडो. सं. कुठार.
 कूकडो. सं. कुक्कुट.
 कूकवो. सं. कुक्वण.
 कूख. सं. कुक्षि.
 कूच, कूजो. फा. कूशा.
 कूच. फा. = चालवुं.
 कूची. सं. कुंचिका.
 कूचो. सं. कूर्चः.
 कुंडी. सं. कुंडी.
 कुतरो. सं. कुक्कुर.
 कूवडो. सं. कुब्ज.
 कूवो. सं. कूप.
 केड. सं. कटि.
 केद. अ. कैद.
 केफ. फा. कैफ.
 केफियत. अ. कैफियत.
 केर. अ. कहर.
 केवडो. सं. केतकः.
 केगुडां. सं. किंगुकः.
 केळ. सं. कदली.
 कोठ. सं. कपित्थ.
 कोठो. सं. कोठ.
 कोढ. सं. कुठ.
 कोणि. सं. कफोणि.
 कोतर. सं. कोटर.

कोताई. फारसी. कोताही. कसर
करवी ते.

कौदरा. सं. कोद्रव.

कोदाळो. सं. कुदालः.

कोपरियुं. सं. कूर्पर. कोणी.

कोम. अ. कौम.

कोयल. सं. कोकिला.

कोल. अ. कौल.

कोळियो. सं. कवल.

कौवत. अ. कुव्वत.

क्यारडो. सं. केदार.

क्यामत. अ. कियामत.

क्यास. अ. कियास.

ख.

खई. सं. क्षय.

खच्चर. सं. खेसर, खेचर.

खंजर. फारसी.

खजानो. अ. खजानह्.

खजूर. सं. खज्जूर.

खट्. सं. षट्.

खडी. सं. खटी.

खत. अ. खत्त.

खतरो. अ. खतरह्.

खता. अ.

खबर. अ.

खबूतर. फा. कबूतर.

खभो. सं. स्कन्ध.

खमा. सं. क्षमा.

खरच. अ. खर्ज. फा. खर्च.

खरजवुं. सं. खर्जूः.

खराब. अ.

खरी. सं. क्षुर, खुर.

खरीद. फा.

खर्चुं. सं. खर्ज. खर्चुं जवुं ते.

खल. सं. खल्.

खलक. अ. खल्क.

खलास. अ.=खाली थई जवुं ते.

खलीफ. अ. खलीफह्.

खलेल. अ. खलल.

खवास. अ.

खव्वीस. अ. खवीथ.

खस. सं.

खसखस. सं.

खसम. अ. खस्म.

खसलत. अ. खस्तलत.

खळुं. सं. खलं.

खाएश. फा. ख्वाहिश.

खाक, खाख. फा.

खाटली. सं. खट्टिका=ठाठडी.

खाटलो. सं. खट्वा.

खातर, खातरी. अ. खातिर, खा-
तिरी.

खांध. सं. स्कंध.

खानुं. फा. खानह्. स्थळवाचक.

खापरियुं. सं. खर्परी.

खामी. फा.

खामुखा. फा. ख्वाह्मख्वाह्.

खार. सं. क्षार.

खालसा. अ. खालिसह्.
 खाली. अ.
 खाविन्द. फा.
 खास. अ. खास्स.
 खासियत. अ.
 खाळ. सं. खल.
 खिजमत. अ.
 खिताब. अ.
 खिलत. अ. खिलअत.
 खीलो, खीली. सं. कील, कीला,
 खीला.
 खीसुं. फा. कीसह्.
 खुडदो. फा. खुरदह्.
 खुद. फा.
 खुदा. फा.
 खुमारी. अ. खुमार.
 खुशकी. फा.
 खुशनुमा. फा.
 खुशाली. खुश फा. +हाली अ.
 खुशामत. फा. खुशामद.
 खुशी. फा.
 खून. फा.
 खूप. सं. गुंफ्=गूथवुं.
 खूबसुरत. खूब. फा. अने सुरत, अरबी.
 खूबी. फा.
 खूमचो. फा. ख्वान्चह्.
 खूरशी. अ. कुर्सी.
 खेपियो. सं. क्षेपक.
 खेम. सं. क्षेम.

खेरखाह. खैर अ. +ख्याह् फा.
 खेरसल्ला. अ. खैरसलाह्.
 खेरात. अ. खैरात.
 खेरियत. अ. खैरियत.
 खेरीज. अ. खारिज.
 खोगीर. फा.
 खोजो. फा. ख्वाजह्.
 खोपरी. सं. खर्पर.
 खोराक. फा. खुराक.
 खोल. सं. खलः.
 खोळियुं. सं. खल्ल.
 खोळो. सं. कोलः.
 ख्याल. अ. खियाल.

ग.

गज. फा. गझ.
 गजब. अ. गझब.
 गजल. अ. गझल.
 गजवुं. सं. गुह्य.
 गंज, गंजी. सं.
 गंजीफो. फा. गंजीफह्.
 गधेडो. सं. गर्दभः.
 गफलत. अ.
 गर. सं. गर्भ.
 गरक. अ. गर्क.
 गरज. अ. गर्ज.
 गरद. फा. गर्द.
 गरम. सं. घर्म. फा. गर्म.
 गरीब. अ.
 गल. सं. गरल.

गलत. अ.
 गलीच. अ. गलीझ.
 गलेफ. अ. गिलाफ.
 गळयुं. सं. गुल्यः.
 गाउ. सं. गव्यूत.
 गागर, गागेर. सं. गर्गरी.
 गाजर. सं. गर्जर.
 गाजबीज. सं. गर्जनविद्युत्.
 गाडर. सं. गडुर.
 गाडुं, गाडी, गाल्ली, गाडीत,
 गाडीवान. सं. गंत्रि.
 गाभ, गाभणी, गाभो. सं. गर्भ.
 गाम, गामठी, गामडुं, गामडियुं.
 सं. ग्राम.
 गाय. सं. गौ, गो.
 गारुडी. सं. गारुडिक.
 गालीचो. फा. गालीचह्.
 गाळ. सं. गालि.
 गिबत. अ. गीबत.
 गिरफतार. फा. गिरिफ्तार.
 गिलो. फा. गिलह्.
 गुंगणुं. फा. गुंग.
 गुजरवुं. फा. गुझस्तन.
 गुजरान. फा. गुझरान.
 गुजारवुं. फा. गुझास्तन.
 गुटको. सं. गुटिका.
 गुदस्त. फा. गुझस्त.
 गुनाह, गुनेहगार. फा. गुनह, गुन-
 हगार.

गुफा. सं. गुहा.
 गुमावुं. फा. गुम.
 गुमास्तो. फा. गुमाइता.
 गुलतान. फा. गलतान.
 गुलवास. फा. गुलेअवास.
 गुलमोहोर. फा. गुलेमुन्ह.
 गुलाव. फा. गुलउपरथी.
 गुलाम. अ.
 गुस्सो. अ. गुस्सह्.
 गूगळ. सं. गुग्गुल.
 गेब, गेबी. अ. गैब, गैबी.
 गेरत. अ. गैरत.
 गेरु. सं. गैरिक.
 गोखरु. सं. गोक्षुर.
 गोडलो, गोडली, } सं. गुटिका.
 गोटी, गोटो, गोटिला. }
 गोठीओ. सं. गोष्ठी.
 गोड, गड. सं. गंड.
 गोफण. सं. गोफणा.
 गोर. सं. गुरु.
 गोरव. सं. गौरव.
 गोरी, गोहं. सं. गौर.
 गोलंदाज. फा. गोलाअंदाझ.
 गोसाई. सं. गोस्वामी.
 गोळ. सं. गुल.
 गोळी. सं. गुली (ओसडनी).
 गोळो, गोळी. सं. गोल.
 घ
 घउं. सं. गोधूम.

घणुं. सं. घन.

घर. सं. गृह.

घरडो. सं. ज़रंडः.

घरण. सं. ग्रहण.

घराक. सं. ग्राहक.

घरेणुं. सं. गहन.

घरोळी. सं. गृहालिका.

घा, घाव. सं. घात.

घाचरो. सं. घर्घर.

घाणी. सं. घूर्ण.

वाम. सं. घर्म.

घी. सं. घृत.

घूघरी. सं. घर्घरी.

घूड, घूवड. सं. घूक.

घेभर, घेवर. सं. घृतवर.

घेरो. सं. गभीर.

घेलुं. सं. ग्रथिल.

घो. सं. गोधा.

घोडो. सं. घोटक.

च.

चक. तुर्की. चिक.

चकरडी, चकरडुं, चकती, } सं.
चाक, चकरी, चकमं- }
डळ, चकचक, चक्की. } चक्र.

चकलो. सं. चक्र.

चकलेदार. सं. चक्र. दार. फा.

प्रत्यय.

चटणी. सं. चट्=भागवुं.

चटाइ. सं. कट.

चडवो. सं. चलुक.

चणा. सं. चणक.

चणियो, चोरणो, चोयणो. सं.

चलनी, चलनक.

चतुराई. सं. चातुर्य.

चम्मर. सं. चमर.

चरखो. फा. चखेह्.

चरबी. फा. चर्बी.

चरू. सं.

चश्मा. फा. चश्मह्.

चा. चीनाई. त्शा.

चाक. फा.

चाकर. फा. सं. चारक.

चांच. सं. चंचु.

चाडी, चाडीओ. सं. चाट, चाटु.

चादर. फा.

चापको, चाबक. फा. चाबुक.

चामडी, चामटुं, चाटुं, }
चामडुं, चामडीओ, } सं. चर्म.
चमार, चमडी. }

चार. सं. चत्वारः.

चारो, चौतरो, चबुतरो, चोरी,

चाचर. सं. चत्वर.

चीथरुं. सं. चीवर.

चूडो, चूड, चूडी, चुडेल. सं.

चूडा.

चूनो, चूरो, चूरण, चूरमुं, चूनी,

चूंदडी. सं. चूर्ण.

चूलो. सं. चुलः.

चेलो. सं. चेटः.

चोक, चोकटुं, चोकडी, चोकडुं,

चोको, चोकियात. सं. चतुष्क.

चोपट, चोपडी, चोपडो,) सं. चतु-

चोपडुं, चोडुं.) षट.

चोपगां, चोपाई,) सं. चतुष्पद,

चोपाया, चोपां.) चतुष्पाद.

चोमासुं. सं. चातुर्मास.

चोरस. सं. चतुरस्र.

चोळी. सं. चोली.

चौटुं. सं. चतुर्वाट.

छ.

छ. सं. षट्.

छक. सं. चकित.

छछुंदर. सं. छुछुंदर.

छठ. सं. षष्ठी.

छत, छतुं. सं. सत.

छतरी, छत्तर. सं. छत्र.

छबी. अ. शबीह्.

छरी, छरो. सं. छुरी.

छाणा. सं. छगण.

छानुं. सं. छन्न.

छाल, छाली,) सं. छली.

छोडुं.

छोकरो. सं. शावकः. }

ज.

जकात. अ. शकात.

जख. फा. शक=शरमावतुं.

जखम. फा. शखम.

जगन. सं. यज्ञ.

जंग. फारसी.

जंगल. सं.

जंगाल. फा. शंगार.

जडवुं. सं. जंभ.

जणस, जनस. अ. जिन्स.

जतन. सं. यत्न.

जती. सं. यति.

जनानखानुं,) फारसी. जनानखा-

जनानो.) नह, जनानह.

जनाव. अ.

जबंद. अ. जत्र.

जवानी. फा. शवान.

जमणुं. सं. यामी उपरथी.

जरब. फा. शर्व=धर्मकी.

जरीफ. अ. जरीब.

जरूर. अ. शरूर.

जलदी. फा. जल्दी.

जव. सं. यव.

जवखार. सं. यवशार.

जवाब. अ.

जश. सं. यश.

जहान. फा.

जहानम. अ. जहन्नम.

जळो. सं. जलूका.

जाई. सं. जाति.

जांगलो. इ. एंगल्स.

जांध. सं. जंघा.

जागीर. फा.

जाजरमान. सं. जाज्वल्यमान.
 जात. सं. जाति.
 जांबु. सं. जम्बु.
 जामदार. फा.
 जामीन, जमान. अ. शामिन, शमान.
 जामो. फा. जामह.
 जायफळ. सं. जातिफलं.
 जावंत्री. सं. जातीपत्री.
 जासुद. अ. जासूस.
 जाहेर. अ. शहिर.
 जाहोजलाली. अ. जाहोजलाल.
 जाळ. सं. जाल.
 जिन्दगी. फा. सिंदगी.
 जियाफत. अ. शियाफत.
 जिल्लो. अ. शिलभह.
 जीकर. अ. शिक्र.
 जीद. अ. शिद.
 जीभ. सं. जिब्हा.
 जीरु. सं. जीरकं.
 जुजवी, जुज. अ. जुझवी, जुझ.
 जुदो. फा. जुदा.
 जुमले, जुमलो. अ. जुम्लह.
 जुम्मो. अ. शिम्मह.
 जुलाव. फा. जुल्लाव.
 जुल्फा. फा. शुल्फ.
 जुवान. सं. युवान्.
 जुस्सो. अ. जोश.
 जू. सं. यूका.
 जूई. सं. यूथी.

जूनुं. सं. जीर्ण.
 जूलम. अ. शुल्म.
 जूवुं, जुवारी, जुगारी. सं. दूत.
 जेठ. सं. ज्येष्ठ.
 जेर. फा. शेर.
 जेल. इंग्रेजी.
 जोग. सं. योग, योग्य.
 जोत. सं. ज्योतिः.
 जोतर. सं. योत्र.
 जोवन. सं. यौवन.
 जोर. फा. शोर.

झ.

झट. सं. शटिति.
 झले. अ. जला.
 झवेर. अ. जवहर.
 झाड, झाडी. सं. शाटः, शटिः.
 झाळ. सं. ज्वाला=आंच.
 झेर. फा. झन्ह.

ट.

टकोरो. सं. टंकार.
 टंकशाळ. सं. टङ्कशाळा.
 टांक. सं. टंक.
 टिप्पण. सं. टिप्पनी.
 टीटोडी. सं. टिट्ठिभ.
 टीलुं. सं. तिलकं.
 टुंकारो. सं. त्वंकार.

उ.

उड्डो. सं. उड्डरी.

उळियो. सं. अष्टीलिका.

ठाकोर, ठाकोरजी, }
ठकराणी, ठक्कर, } सं. ठक्कुर.
ठकरात, ठकराई,
ठाकरडो.

ठाम. सं. स्थान.

ठावको. सं. स्थावक.

ड.

डकाळ, दुकाळ. सं. दुष्काल.

डाकण. सं. डाकिनी.

डाघो. फा. दाग.

डाभ. सं. दर्भ.

डाली. सं. डलक. छात्र, रकात्री.

डेहली, डेहलुं. सं. देहली.

डोळी. सं. दोली.

ढ.

ढाल. सं.

ढीलुं. सं. शिथिल.

हुंकडुं. सं. दौक्=पासे आवतुं.

ढोंग. सं. दंभ.

ढोर. सं. धुर्य.

ढोल. सं.

त.

तक्तो. फा. तखतह.

तकरार. अ. तकार.

तकलदी. अ. तक्लीदी.

तकसीर. अ.

तकादो. अ. तकादा.

तकियो. फा. तकियह.

तखत. फा.

तंग. फा.

नगाहं. फा. तगारह.

तगावी. अ. तकावी.

तजवीज. अ. तजवीझ.

तणखलुं. सं. तृण.

तदवीर. अ.

तनदुरस्ती. फा. तन्दुरस्ती.

तपसील. अ. तफसील.

तपास. अ. तफहूस.

तफावत अ. तफावुत.

तवीअत. अ.

तचेलो. अ. तवीलह.

तमाम. अ.

तमाचो. फा. तमाचह.

तमाशो. अ. तमाशा.

तम्बूरो. तुर्की. तम्बूरा.

तम्बोळ. सं. ताम्बूल.

तम्पर. सं. तिमिर.

तरकारी. सं.

तरजुमो. अ. तर्जुमह.

तरफ. अ. तर्फ.

तरस. सं. तृषा.

तरवार. सं. तरवारि, तलवारण.

तल. सं. तिल.

तलब-प. अ. तलब.

तलाक. अ.

तलास. अ. तलाश्.
 तवंगर. फा.
 तवारीख. अ.
 तसु. अ. तसूज्.
 तहकुब. अ. तवकुफ.
 तहनामुं. फा. तयनामा. तय. अ.
 नामा. फा.
 तब्बाव. सं. तडाग.
 तब्बियुं, तब्बी, } सं. तल.
 तब्बेटी, तब्बाई. }
 ताक, तराक. सं. तर्कु.
 ताकुं. अ. ताकह्.
 ताजगी, ताजुं. फा. ताझगी, ताझह्.
 ताजवुं. फा. तराझू.
 ताजाकलम. फा. ताझकलम.
 ताजुब. अ. तअज्जुब.
 ताड. सं. ताल.
 तांबुं. सं. ताम्र.
 ताबूत. अ.
 ताबेदार. अ. ताबे. अ. दार. फा.
 प्रत्यय.
 तार. सं.
 तारीख. अ.
 तारीफ. अ.
 तालुकी. अ. तअल्लुका.
 तालेम. फा. तालीम.
 तालेवंत, तालेवर. ताले. अ. मंद. फा.;
 ताले. अ. वर. फा.
 ताबीज. अ. तअबीझ.

तासक. अ. तश्क.
 तासीर. अ.
 तांसुं. अ. तासा.
 ताळवुं. सं. तालु.
 ताळी. सं. ताल.
 ताळुं. सं. तालकं.
 तीखुं. सं. तिकं.
 तीज. सं. तृतीया.
 तीतर. सं. तित्तिर.
 तीर. फा.
 तुं. सं. त्वम्.
 तुकम. फा. तुळम.
 तुंबडी. सं. तुम्बिका.
 तुरत. सं. त्वरित.
 तुवर. सं. तुवरी.
 तुराई. सं. तूरी.
 तूहं. सं. तुवर.
 तेजाब. फा. तेझाब.
 तेनात. अ. तईनात.
 तेल. सं. तैल.
 तैयार. अ.
 तोछडुं. सं. तुच्छ.
 तोप. तुर्की.
 तोफा. अ. तुह्फह्.
 तोफान. अ. तूफान.
 तोबा. अ. तौबह्.
 तोरो. अ. तुरह्.
 तोशाखानुं. फा. तोशक्खाना.
 तोहमत. अ. तुह्मत.

थ.

थर. सं. स्तर. स्तृ धा.

थळ. सं. स्थल.

थान. सं. स्तन.

थोडुं. सं. स्तोक्म्. प्रा. थुक्कम्.

द.

दगदगो. फा. दगदगह्.

दगलबाज, दगो. फा. दगलबाझ,
दगा.

दफतर. फा. दफ्तर.

दम. फा.

दरकार. फा.

दरखास. फा. दख्वास्त.

दरघा. फा. दर्गाह्.

दरजी. फा. दरजी.

दरजो. अ. दरजह्.

दरद. फा. दर्द.

दरबार. फा. दर्बार.

दरमायो. फा. दर्माहा.

दरमियान. फा. दर्मियान.

दरवाजो. फा. दर्वाझह्.

दरवान. फा. दर्वान.

दरवेश. फा. दर्वेश.

दरिआफ. फा. दर्याफूत.

दरियो. फा. दर्या.

दरो. सं. दूर्वा.

दलील. अ.

दसकत. फा. दस्तखत.

दस्त. फा.

दस्तावेज. फा. दस्तआवेश.

दस्तूर. फा.

दर्ही. सं. दधि.

दळदर. सं. दरिद्र.

दाखल. अ. दाखिल.

दाडम. सं. दाडिम, डालिम.

दाढ. सं. दाढा.

दाढी. सं. दाढिका.

दाणो. फा. दानह्.

दातरडुं. सं. दात्रे.

दां. सं. दंत.

दादर. सं. दद्रु.=दराज.

दाद. फा.

दानो. फा. दाना.

दाबडी, दाबडो, दाभलो-ली. अ.

दब्बह्.

दारु. फा.

दावो. अ. दाअवा.

दासी.* सं.

दाळ. सं. दल.

दिएर. सं. देवर.

दिबाचो. फा. दीवाचह्.

दिल. फा.

दिलगीर. फा.

दीवान. फा.

* गुजराती शब्दोमां स होय तेमां इ के य मळवाथी तालु श थायळे. जेमके डोसो, जोशी, मासो, माशी, पीरसो, पीरशुं. परंतु शुद्ध संस्कृत शब्दोने ए नियम लागु पडनो नथी.

दीवाल. फा. दीवार.
 दुकान. अ. दुकान.
 दुनिया. अ. दुन्या.
 दुरस्त. फा. दुरुस्त.
 दुवा. अ. दुआह्.
 दुश्मन. फा.
 दुशालो. फा. दोशालह्.
 दूध. सं. दुग्ध.
 दुबळुं. सं. दुर्बल.
 दूरबीन. फा.
 देदार. फा. दीदार.
 देवदार. सं. देवदारु.
 देवल. सं. देवालय.
 देहेशत. अ. दहशत.
 दोजख. फा. दोझख.
 दोरी, दोरडुं. सं. दोरक.
 दोलत. अ. दौलत.
 दोस्तदार. फा.

ध.

धजा. सं. ध्वजा.
 धणी. सं. धनी.
 धंतूरो. सं. धतूर.
 धान. सं. धान्य.
 धूळ. सं. धूलि.

न.

नकल. अ. नक़्क.
 नकशो. अ. नक्शह्.
 नकीब. अ.

नखरा. अ. नखरह्.
 नखोद. सं. निषूद.
 नगद-दी. अ. नक्द.=रोकड.
 नगीन. फा.
 नजदीक. फा. नसदीक.
 नजर, नजरकेद. अ. नझ, नझ-
 केद.
 नजलो. अ. नझलह्.
 नजिस. अ.
 नठारुं. सं. नष्ट.
 नठोर. सं. निष्ठुर.
 नणन्द. सं. ननांद.
 नथी. सं. न+अस्ति=नास्ति.
 नफफट. सं. निस्त्रप. अ. नफर.
 नफो. अ. नफअ.
 नबळुं. सं. निर्बल.
 नमार. सं. नीवार.
 नमूनो. फा. नमूनह्.
 नरम. फा. नर्म.
 नवराश. सं. निवृत्ति.
 नवरुं. सं. निवृत्त.
 नवाब. अ. नव्वाब.
 नवीसन्दो. फा. नवीसिंदह्.
 नवुं. सं. नवं.
 नस. सं. स्नसा.
 नसियत. अ. नसीहत.
 नसीब. अरबी.
 नस्तर. फारसी. नीस्तर.
 नहर, नहेर. अ. नह्र.

नळी, } सं. नालिका.
 नळीउं, माळ. }
 नाक. सं. नक्र.
 नाखुदा. फा.
 नाखुश. फा.
 नागुं. सं. नग्रं.
 नाजर. अ. नाझिर.
 नाजुक. फा. नाझुक.
 नाणुं. सं. नाणकं.
 नात. सं. ज्ञाति.
 नादार. फा.
 नादान. फा.
 नापीक. सं. नापित.
 नाफरमानी. फा. नाफर्मानी.
 नावूद. फा.
 नामदार. फा.
 नामवर. फा.
 नायब. अ. नायिब.
 नारंगी. सं. नारंग.
 नासूर. अ.
 निघा. फा.
 निरख. फा. निख.
 निशान. फा.
 निस्वत. अ.
 निसासो. सं. निश्वासः.
 नीम. सं. नियम.
 नीमे. फा. नीमा.
 नुकसान. अ. नुक्सान.
 नूर. अ.

नेक. फा.
 नेण. सं. नयन.
 नेह. सं. स्नेह.
 नोक. फा.
 नोकर. फा. नौकर.
 नोम. सं. नवमी.
 नोळियो. सं. नकुल.
 प.
 पखवाडियुं. सं. पक्षवार.
 पखाल. सं. पयःखल.
 पग. सं. पद. पाद.
 पछी. सं. पश्चात्.
 पंजाब. फा. पंज (पांच) + आब.
 पंजो. फा. पंजह.
 पडछायो. सं. प्रतिछाया.
 पडोशी. सं. प्रतिवासी.
 पतीज. सं. प्रतीत, प्रत्यय.
 पत्तो. सं. पत्रक.
 पत्थर. सं. प्रस्तर.
 पंदर. सं. पंचदश.
 पनो. सं. परिणाह.
 पर. फा. = पीछां.
 परगणुं. फा. पर्गना.
 परनाळ. सं. प्रणालिका.
 परव. सं. प्रपा. = मुसाफरोने पाणी
 पावानी जग्या.
 परवरशी. फा. पर्वरिशी.
 परवा. फा. पर्वा.
 परवानो. फा. पर्वानह.

परवाळुं. सं. प्रवाल.
 परसेवो. सं. प्रस्वेद.
 परहेज. फा. पर्हेझ.
 पराणे. सं. प्रायेण.
 परोणो. सं. प्राहुण, प्राधुण.
 परार. सं. परारि.
 पराळ. सं. पलाल.
 पलक. सं. पल.
 पलंग. सं. पर्यंक, पल्यंक.
 पलटण. फ्रेंच. बटालीओ.
 पलाण. सं. पल्यान.
 पसंद. फा.
 पस्तावो. सं. पश्चात्ताप.
 पेहेरो. सं. प्रहर. फा. पहर.
 पहोर. सं. प्रहर.
 पहोरेगीर. फा. पहरगीर.
 पळियां. सं. पलित.
 पळी. सं. पालिका.
 पांख. सं. पक्ष.
 पांगळुं. सं. पंगु.
 पांजरु. सं. पिंजर.
 पा. सं. पाद.
 पाखर. सं. प्रक्षर.
 पाखंड. सं. पाषंड.
 पाजी. फा.
 पाटो (लूगडानो). सं. पट्टः.
 पाणी. सं. पानीयं.
 पादर. सं. पद.
 पादशाह. फा.

पान. सं. पर्ण.
 पानो. सं. प्रस्नव.
 पापड. सं. पर्पट.
 पायगा. फा.
 पायजामो. फा. पायजामह.
 पारसमणी. सं. स्पर्शमणि.
 पारेवुं. सं. पारावत.
 पारो. सं. पारद.
 पालव. सं. पल्लव.
 पावडी. सं. पादुका.
 पासे. सं. पार्श्व.
 पासो. सं. पाशक.
 पीछ. सं. पिच्छ.
 पीठ, पूठुं. सं. पृष्ठ.
 पीठी. सं. पिष्टं. लोट.
 पीप. पोर्तु. पीपा. पाणी भरवानुं.
 पुख्त. फा.
 पुराणी. सं. पौराणिक.
 पुस्तो. फा. पुस्तह.
 पूछडूं. सं. पुच्छ.
 पूजाराधे. सं. पूज्याराध्य.
 पूंजी, पूंजो. सं. पुंज.
 पून. सं. पुण्य.
 पूनेम. सं. पूर्णमा.
 पूमडुं. फा. पुम्बा.
 पेगम्बर. फा. पैगम्बर.
 पेच. फा.
 पेजार. फा. पैझार.
 पेंडो. सं. पिंड.

पेदास. फा. पैदाइश.
 पेलवान. फा. ज़ेलवान.
 पेशवा. फा. पेश्वा. पेश=आगळ.
 पेशाब. फा.
 पेशो. फा. पेशह्.
 पेस्तर. फा. पेस्तर.
 पोइश. सं. पश्य.
 पोटलुं—ला—ली. सं. पोटलिका.
 पोलाद. फा. पौलाद.
 पोशाक. फा.
 पोळ. सं. प्रतोली.
 पोळी. सं. पोलिका.
 प्याज. फा.
 प्यादो. फा. प्यादह्.
 प्यालो. फा. प्यालह्.
 प्रगळ. सं. प्रगल्भ.
 फ.
 फक्त. अ. फकत.
 फकीर. अ.
 फजेती. अ. फझीहती.
 फटकडी. सं. स्फटी.
 फडनवीस. फा. फर्दनवीस. फर्द. अ.
 नवीस. फा.
 फणस. सं. पनस.
 फतेह. अ. फत्ह.
 फना. अ.
 फरक. अ. फर्क.
 फरज. फा. फर्ज.
 फरजन. फा. फर्जन्द.

फरद. अ. फर्द.
 फरमान. फा. फर्मान.
 फरसबंदी. फा. फर्शबंदी. फर्श. अ.
 बंदी. फा.
 फरसी. सं. परशु.
 फरास. अ. फर्श.
 फराळ. सं. फलाहार.
 फर्याद. फा.
 फरेब. फा.
 फरेस्तो. फा. फरिश्तह्.
 फलंग. सं. पूवन. प्लव् धा.
 फलाणुं. अ. फुलान.
 फस. अ. फस्द.
 फसल. अ. फस्ल.
 फागण. सं. फाल्गुन.
 फाजल. अ. फाजिल.
 फानस. फा. फानूस.
 फाम. अ. फह्म.
 फायदो. अ. फायदह्.
 फारक. अ. फारिग.
 फारगती. अ. फारिगुखती.
 फिकर. अ. फिक्र.
 फिदा. अ.
 फिरंगी. फ्रांक उपरथी.
 फिसाद. अ. फसाद.
 फुदनो. फा. फुदीना.
 फुरजो. अ. फुर्जह्.
 फुरसद. अ. फुर्सत.
 फेण. सं. फणा.

फेफसां. सं. फुफुस.
फेरिस्त. अ. फिहिस्त.
फेल. अ. फिअल.
फोज. अ. फौज.
फोफळ. सं. पूगफल.

ब.

बकरो. सं. बर्करः.
बकाल. अ. बक्काल.
बक्षी. फा. बख्शी.
बक्षिस. फा. बख्शिश.
बखतर. फा. बक्तर.
बखील. अ.
बख्त. फा.
बगलो. सं. बक.
बगासुं. सं. विकास.
बगीचो. फा. बागीचह्.
बच्चुं, बच्चो. सं. बत्स.
बजार. फा. बाझार.
बंड. सं. खंडन.
बंद. फा.
बंदी. फा.
बंदीखानुं. फा. बंदीखानह्.
बंदो. फा. बंदह्.
बंदोबस्त. फा.
बरकत. अ.
बरखास. फा. बख्खास्त.
बरतरफ. फा. बरतर्फ. बर. फा. तर्फ. अ.
बरदास्त. फा.
बरफ, बरफी. फा. बर्फ, बर्फी.

बरबाद. फा. बर्बाद.
बराबर. फा.
बलके. फा. बल्के.
बला. अ.
बस. फा.
बळद. सं. बलीवर्द्ध.
बहादुर. फा.
बहार. फा. = खीलवुं.
बहाल. फा. ब. फा. हाल. अ.
बाग. फा.
बाजी. फा. बाझी.
बाजीगर. फा. बाझीगर.
बाजू. फा. बाझू.
बाजूबंध. सं. बाहुबंध.
बाजे. अ. बाझे.
बातल. अ. बातिल.
बाद. फा.
बाब. अ.
बाबत. फा.
बामदाद. फा. बाम्दाद.
बार (बंदूकनो). फा.
बार. सं. द्वादश.
बारणुं. सं. वार.
बार्कस. फा. बार्कश.
बारगीर. फा. बार्गीर.
बारदान. फारशी. बार्दान.
बारनशी. फा. बारानवीसी.
बारीक. फा.
बिन. = दीकरो. अ.

बियावान. फा.

बिलकुल. अ.

बिलोर. फा. बिलौर.

बी, बीयुं. सं. बीजं.

बीमार. फा.

बुजरग. फा. बुझुर्ग.

बुनियात. फा. बुन्याद.

बुलाख. अ. बुलाक.

बेत. फा. बैत.

बेन. सं. भागिनी.

बेरुं. सं. बधिर.

बेलाशक. अ. बिलाशक.

बेवकूफ. अ. बेवुकूफ. बे. फा. वुकूफ. अ.

बेश. फा.

बेहेस्त. फा. बहिस्त.

बैरी, बैरुं, बायडी. सं. भार्या.

बो. फा.

बोखार. अ. बुखार.

बोरडी. सं. बदरी.

ब्यान. फा. बयान.

भ.

भञ्जी. सं. भृष्टि.

भंडार. सं. भांडागार.

भतरिजो. सं. भ्रातृज.

भभूत-ती. सं. विभूति.

भांग. सं. भंगा.

भांड. सं. भंड.

भांडु. सं. बंधु.

भांय. सं. भूमि.

भाई. सं. भ्रातृ.

भाएग. सं. भाग्य.

भाड. सं. भ्राष्ट्र.

भाडुं. सं. भाटकं.

भाणो, भाणेज. सं. भागिनेय-यी.

भात. सं. भक्त=रांधेला चोखा.

भालो. सं. भल.

भींत. सं. भित्ति.

भील. सं. भिल.

भूख. सं. बुभुक्षा. भुज् धातु.

भूंड. सं. भूदार.

भेंस. सं. महिषी.

भोजाई. सं. भ्रातृजाया.

म.

मखमल. फा. मख्मल.

मग. सं. मुद्र.

मगजी. फा. मग्जी.

मगदळिया. सं. मुद्गर.

मगदूर. अ. मक्दूर.

मगन. सं. मग्न.

मगरूर, मगरूब. अ. मग्गूर.

मच्छर. सं. मत्सर.

मंछा. सं. मनीषा.

मजकूर. अ. मझकूर.

मजबूत. अ. मझबूत.

मजमुदार. अ. मजमु. अ. दार. फा.

प्रत्यय.

मजल, मंजल. अ. मंसिल.

मजहब. अ. मझहब.

मजाक. अ. मझाह. हिं. मझाख.
 मजीठ. सं. मंजिष्ठ.
 मजूर. फा. मझदूर.
 मंजूर. अ. मंझूर.
 मता. अ. मताअ.
 मतुं. सं. मतं.
 मथाळुं, मथोडुं. माथुं जुवो.
 मदत, मदद. अ. मदद.
 मनसूबो. अ. मन्सूबह्.
 मना. अ. मनआ.
 मनाई. अ. मनही.
 मनारो. अ. मिनारह्.
 मफत. फा. मुफ्त.
 मरज. अ. मर्झ.
 मरजाद. सं. मर्याद.
 मरजी. अ. मर्झी.
 मरद. फा. मर्द.
 मरतबो. अ. मर्तबह्.
 मरामत. अ. मरंमत.
 मरी. सं. मरीच.
 मल. सं. मल.
 मलम. फा. मर्हम.
 मलीदो. फा. मालीदह्.
 मश.=बानुं. सं. मिष.
 मशक. फा. मश्क.
 मशगूल. अ. मश्गूल.
 मशरू. अ. मश्रूअ.
 मशहूर. अ. मशहूर.
 मशाल. अ. मशअल.

मश्करी. अ. मस्खरी.
 मसनद. अ. मस्नद.
 मसलहत. अ. मस्लिहत.
 मसाण. सं. श्मशान.
 मसालो. अ. मसालिह्.
 मसीद. अ. मस्जिद.
 मस्तान, मस्ती. फा. मस्त.
 महकूब. अ. मौकूफ.
 महाल. अ.
 महावत. सं. महामात्र.
 महिनो. फा. माह्यानह्.
 मा. सं. मातृ.
 मांकडुं. सं. मर्कट.
 मांकण. सं. मत्कुण.
 माखी. सं. माक्षिका.
 माग. सं. मार्ग.
 मांचो. सं. मंच.
 माछलुं, माछली. सं. मत्स्य.
 मांजर. सं. मार्जार=बिलाडी.
 मांजर. सं. मंजरी.
 माजी. अ. माझी.
 माझम. अ. मुअझम=मानवंत.
 माझून=घेन चडे तेवो खावानो
 पाक.
 माटी, मटोडी. सं. मृत्तिका.
 मांटी, माटी, माटीडो. सं. मंतु.
 माणस. सं. मनुष्य.
 माणेक. सं. माणिक्य.
 मातबर. अ. मुअतबर.

माथुं. सं. मस्तं.
 मांदगी. फा.
 मादा. फा.
 मादुं. सं. मंद.
 माफ. अ. मुआफ.
 माफक. अ. मुआफिक.
 मामलत. अ. मुआमलत.
 मामूल. अ. मअमूल.
 मामो, मामी, मामेरुं. सं. मामक.
 मारफत. अ. मअरिफत.
 मारवाड. सं. मरुपाट.
 मालिक. अ.
 मालमता. अ.
 मालण. सं. मालिनी.
 मालूम. अ. मअलूम.
 माशूक. अ. मअशूक.
 मासलो. अ. मसअलह.
 मासो. सं. माषः=तोल.
 माहित. अ. माहियत.
 माहे. फा. माहि.
 माहेर. अ. माहिर.
 मिजलस. अ. मजिलस.
 मिजबानी. फा. मेझबानी.
 मिजाज. अ. मिझाज.
 मिजान. अ. मीझान.
 मिनारो. अ. मिनारह.
 मिरजा. फा. मीर्जा.
 मिल्कत. अ.
 मिसरी. अ. मिखी.

मिसल. अ. मिस्ल.
 मिसाल. अ.
 मीनाकारी. फा.
 मुकरदमा. अ. मुकदमह.
 मुकरर. अ. मुकरेर.
 मुकादम. अ. मुकदम.
 मुकाबलो. अ. मुकाबलह.
 मुकाम. अ.
 मुखतेसर. फा. मुखतसर.
 मुखत्यार. फा. मुखतयार.
 मुडदुं. सं. मृतकं.
 मुतालिक. अ. मुतअलिक.
 मुत्सदी. अ. मुतसदी.
 मुदत. अ. मुदत.
 मुदाम. अ.
 मुद्दो. अ. मुद्दा.
 मुनशी. अ. मुन्शी.
 मुनसफ, मुनसिफ. अ. मुन्सिफ.
 मुनीम. अ. मुनीव.
 मुबारक. अ.
 मुश्ची. अ.
 मुश्चो. अ. मुश्चा.
 मुखत. अ. मुखवत.
 मुलतवी. अ. मुलतवी.
 मुलाकात. अ.
 मुलाम. अ. मुलाइम.
 मुल्ला. अ. मुल्ला.
 मुश्केल. अ. मुश्किल.

मुसलमान. अ. मुस्लिममान. मु-
 स्लिम. अ. मान. फा. प्रत्यय.
 मुसल्लुं. सं. मुसलः.
 मुसाफरी. अ. मुसाफिरी.
 मूंजी. अ. मूंझी.
 मूगट. सं. मुकुट.
 मूगुं. सं. मूकं.
 मूजव. अ. मूजिव.
 मूठ. सं. मुष्टि.
 मूतर. सं. मूत्र.
 मूळ. सं. मूल.
 मेज. फा. मेझ.
 मेढो. सं. मेघः.
 मेदान. अ. मैदान.
 मेल. सं. मल.
 मेवो. फा. मेवह्.
 मेह. सं. मेघ.
 मेहेताव. फा. महताव.
 मेहेमान. फा. मिहमान.
 मेहेर. फा. मिह्.
 मेहेरबानी. फा. मिह्बानी.
 मेहेराव. अ. मिहराव.
 मेहेल. अ. महल.
 मेहेसूल. अ. महसूल.
 मैयत. अ. मैयित.
 मों, म्हो. सं. मुख.
 मोकूफ. अ. मौकूफ.
 मोगरी. सं. मुद्गर=हथोडी.
 मोगरा, सं. मुकुर. प्रा. मुग्गारो.

मोघम. अ. मुव्हम.
 मोघुं. सं. महार्घ.
 मोज. अ. मौज.
 मोजां. फा. मोझह्. पहेरवानां.
 मोजां. अ. मौज. दरियानां.
 मोजूद. अ. मौजूद.
 मोजे. अ. मौझअ.
 मोत. अ. मौत.
 मोती. सं. मौक्तिक.
 मोम. फा.
 मोर. सं. मयूर.
 मोरचो. फा. मोर्चह्.
 मोरली. सं. मुरली.
 मोलवी. अ. मौलवी.
 मोसल. अ. मुहस्सिल.
 मोहोबत. फा. महब्बत.
 मोहोर. फा. मुन्ह=नाणुं.
 मोहोरम. अ. मुहर्रम.
 मोहोरुं. फा. मुहरह्.
 य.
 या. फा.
 याद. फा.
 याने. फा. यअनी.
 यार. फा.
 याळ. फा. अयाल.
 र.
 रकम. अ. रक्कम.
 रकाबी. अ. रिकाबी
 रगत. सं. रक्त.

रंगरेज. फा. रंगेश.
 रंगीन. फा.
 रजक. अ. रिझ्क.
 रत. सं. ऋतु.
 रतल. अ.
 रती. सं. रक्तिका.
 रद. अ. रद्द.
 रन्धो. फा. रंदह्.
 रफु. अ.
 रमळ. अ. रमल.
 रमूज. अ. रमूझ.
 रवानगी. फा.
 रवेस. फा. रविश.
 रवैयो. फा. रवैयह्.
 रसी, रास. सं. रश्मि.
 रस्तो. फा. रास्तह्.
 राई. सं. राजिका.
 राखस. सं. राक्षस.
 राजी, राजीनामुं. अ. राज्ञी, राज्ञी-
 नामह्. राज्ञी अ. नामह् फा.
 राणी. सं. राज्ञी.
 रात. सं. रात्रि.
 रातब. अ. रातिब.
 रातुं. सं. रक्तं.
 रान. सं. अरण्य.
 रास्त. फा.
 राह, राहदारी. फा.
 रिवाज. अ.
 रुख. सं. ऋक्ष.

रुवां. सं. रोमन्.
 रुश्चत. अ.
 रुबरू. फा. रूबरू.
 रूमाल. फा.
 रूह. अ.=आत्मा.
 रेखतो. फा. रेख्तह्.
 रेच. सं. रेचनं.
 रेजो. फा. रेझह्.
 रेंट. सं. अरघट्ट.
 रेण-न. सं. रजनी.
 रेफ. सं. (°)
 रेशम. फा.
 रोज. फा. रोझ.
 रोनक. फा.
 रोब. अ. रुअब.
 रोशनार्ई. फा. रोश्नाई.
 ल.
 लखपति. सं. लक्षपति.
 लगन. सं. लग्न.
 लंगर. फा.
 लगाम. फा.
 लवाजम. अ. लवाश्मि.
 लवाद. अ. लवाझ.
 लश्कर. फा.
 लाकडी. सं. लगुडिका.
 लाख. सं. लाक्षा.
 लाख. सं. लक्ष.=सौ हजार.
 लांग. सं. लंक. एक प्रकारनुं धान्य.
 लाज. सं. लज्जा.

लाडु. सं. लड्डुकं.
 लांबु. सं. लंब.
 लायक. अ. लाइक.
 लाल. फा.
 लालच. सं. लालसा.
 लावो. सं. लाभ.
 लाळ. सं. लाला.
 लूंगी. फा.
 लूण. सं. लवण.
 लेजत. अ. लइजत.
 लेजो. अ. लइजह्.
 लेबास. अ. लिबास.
 लोहडुं, लोहुं. सं. लोहक.
 व.
 वइद, वैद. सं. वैद्य.
 वकरो. सं. विक्रय.
 वकील, वकालत. अ. वकील,
 विकालत.
 वकूफ. अ. वुकूफ.
 वक्रर. अ. वकर.
 वखत. अ. वक्त.
 वखा, वाखो. अ. वाकिअह्.
 वखाण. सं. व्याख्यान.
 वखटुं, वडूटुं. सं. विसृष्ट.
 वगर. अ. वगैर.
 वगेरे. अ. वगैरह्.
 वजन. अ. वझन.
 वजीर. अ. वझीर.
 वड. सं. वट.

वडां. सं. वडा.
 वडील. सं. वृद्ध.
 वंडो. सं. वरंडः.
 वणज. सं. वाणिज्य.
 वतन. अ.
 वतीपात. सं. व्यतीपात.
 वंत्याक. सं. वृंताक.
 वदा, वदाई, विदाय. अ. वदाअ.
 वफादार. अ. वफा. अ. दार. फा.
 प्रत्यय.
 वरक-ख. अ. वर्क.
 वरत. सं. व्रत.
 वरत. सं. वरत्रा.=चामडानी पटी.
 वरवुं. सं. विरूपं.
 वरस. सं. वर्ष.
 वलंदो. हालंडर्स उपरथी.
 वलदे. अ. वलदि.
 वसवसो. अ. वस्वसह्.
 वसीयत. अ.
 वसीलो. अ. वसीलह्.
 वमूल. अ. वुसूल.
 वहाण. सं. वहिनी.
 वहाणुं. सं. विभातं.
 वहालुं. सं. वलभं.
 वहु. सं. वधू.
 वहेम. अ. वह्म.
 वहेवार. सं. व्यवहार.
 वा. सं. वायु.
 वांक. सं. वक्र.

वाक्केफ. अ. वाक्किफ.
 वाघ. सं. व्याघ्र.
 वाघरी. सं. वागुरिक.
 वाछरडुं, वाछरुं. सं. वत्स.
 वाजवी. अ. वाजिबी.
 वाजुं. सं. वाद्य.
 वांझणी. सं. वन्ध्या.
 वांटो. सं. वंट.
 वाडी. सं. वाटिका.
 वाढो. सं. वंढः.
 वाणियो. सं. वाणिज्.
 वाणी. सं. वाणि.
 वात. सं. वार्त्ता.
 वांदर. सं. वानर.
 वान. सं. वर्ण.
 वाम. सं. व्याम.=माप.
 वामणुं. सं. वामन.
 वायज. अ. वाइझ.
 वायदो. अ. वाइदह्.
 वारस. अ. वारिस.
 वारो. सं. वारः.
 वाल. सं. वातल. खावाना.
 वाल. सं. वल्ल. तोल.
 वाली. अ.
 वांस. सं. वंश.
 वांसळी. सं. वंशिका.
 वांसलो. सं. वासिः.
 वांसो. सं. वंशः.
 विख. सं. विष.

विजळी. सं. विद्युत्.
 विटंबणा. सं. विडंबना.
 विलायत. अ.
 विवाह. सं.
 विषे. सं. विषये.
 विसामो. सं. विश्रामः.
 वेंगण. सं. वेगन.
 वेंत. सं. वितस्ति.
 वेपार. सं. व्यापार.
 वेर. सं. वैर.
 वेरागी. सं. वैरागी.
 वेलण. सं. वल्लनं.
 वेलो. सं. वल्ली.
 वेळु. सं. वालुका.
 श.
 शखस. अ. शख्स.
 शंखणी. सं. शंखिनी.
 शपत. सं. शपथ.
 शब. सं. शव.
 शरम. फा. शर्म.
 शराप. सं. शाप.
 शराब. अ.
 शरीक. अ.
 शरु, शुरु. अ. गुरुअ.
 शरे. अ. शरअ.
 शाकण. सं. शाकिनी.
 शाक. सं.
 शादी. फा.
 शाबाश. फा.

शामिल. अ.
 शाल. सं. शालि.=डांगर.
 शाल. फा.
 शाह. फा.
 शाहेदी. अ. शाहिद.
 शाहेर. अ. शाइर.
 शिकस्त. फा.
 शिकार. फा.
 शिखंड. सं. शिखरिणी.
 शिंगडुं. सं. शृंग.
 शिथल. सं. शिथिल.
 शियळ. सं. शील.
 शियाळ. सं. शृगाल.
 शियाळो. सं. शीतकालः.
 शिर. सं.
 शीकुं. सं. शिक्क्यं.
 शीरो. फा. शीरह्.
 शीष. सं. शीर्ष.
 शीसो. फा. शीशह्.
 शीळो. सं. शल्यः. एक जातनुं प्राणी.
 शुकन, सुकन. सं. शकुन.
 गुमार. फा.
 शेखीदार. फा. शेख. अ. दार. फा.
 प्रत्यय.
 शेज. सं. शय्या.
 शेठ. सं. श्रेष्ठ.
 शेतंरंज. फा. शत्रंज. सं. चतुरंग.
 शेतंरंजी. फा. शत्रंजी.
 शेतान. अ. शैतान.

शेतुर. अ. शहृतत.
 शेर. फा.=वाघ.
 शेरी, शेरडो. सं. शरणि.
 शेवाळ. सं. शेवाल.
 शेहेजोरी. फा. शहझोरी.
 शेहेनशाह. फा. शहन्शाह.
 शेहेर. फा. शह्.
 शेहे. फा. शह.
 शेख. अ. शौक.
 शोर. फा.
 श्रीफळ. सं. श्रीफल.

स.

संवत. सं. संवत्सर.
 सइ. सं. सौचि.
 सखत. फा. सख्त. सं. सक्त.
 सखावत. अ.
 सखुन. फा. सुखुन.
 सगडी, शगडी. सं. शकटी.
 संगीन. फा.
 संगेमर्मर. फा.
 सज. सं. सज्ज.
 सजा. फा. सज्ञा.
 सजात. सं. सुजात, सजात.
 संजोग. सं. संयोग.
 सडक. सं. सरक.
 सणगार. सं. शृंगार.
 सत. सं. सत्.
 सतजुग. सं. सत्ययुग.

सतम. फा. सितम्.
 सतर. अ. सत्र.
 सतार. फा. सितार.
 सतारो. फा. सितारह्.
 सदरहु. } अ. सद्र, सदुह्.
 सदर. }
 सदी. अ.
 सधाम. सं. स्वधाम.
 सन. अ.
 सनद. अ.
 सनेपात. सं. सन्निपात.
 सफर. अ. सफ.
 सफाई. अ.
 सफेत. फा. सुफेद. सं. श्वेत.
 सबक. अ.
 सबजी. फा. सबजी.
 सबब. अ.
 सबर, सबुर. अ. सत्र.
 सम, कसम. अ. कस्म.
 समण. सं. शमन.
 समणुं, शमणुं. सं. स्वप्न.
 समशेर. फा. सम्शेर.
 समसान. सं. श्मशान.
 समीसांज. सं. सायंसमय.
 समुं. सं. सम्यक्.
 समेत. सं.
 समेइ, समेदान. अ. शमअ, शमअ-
 दान. शमअ. अ. दान. फा. प्रत्यय.
 सरखुं. सं. सदृश.

सरजोरी. फा. सर्जोरी.
 सरंजाम. फा.
 सरत. सं. स्मृति.
 सरदी. फा. सर्दी. सं. शरद्.
 सरनशीन. फा. सर्निशीन.
 सरनामुं. फा. शर्नामह्.
 सरपाव. फा. सरेपाव.
 सरबत. अ. शर्बत.
 सरभरा. फा. सर्वराह्.
 सरवस्व. सं. सर्वस्व.
 सरसव. सं. सर्षप.
 सरहद. फा. सहेद. सर्. फा. हद. अ.
 सराण. सं. शान.
 सराफ. अ. सरीफ.
 सरियाम. अ. शारिआम.
 सलंग. सं. संलग्न.
 सलाम. अ.
 सलामत. अ.
 सलामी. अ.
 सलाह. अ.
 सलाट. सं. शिलाकुट्ट.
 सलूक. अ.
 सवा. सं. सपाद.
 सवाद. सं. स्वाद.
 सवाल. अ. सुवाल.
 सवार. फा. सुवार.
 ससरो. सं. श्वशुर.
 ससलुं. सं. शशक.
 सही. अ. सहीह्.

सळी, सळकडी. सं. शलाका.

सळेखमा. सं. श्लेष्मा.

साई. सं. स्वामी.

सांकडुं. सं. संकट.

सांळळ. सं. शृंखला.

सांज. सं. संध्या.

सांड-ढ. सं. षंड.

सांढशी. सं. संदशः.

सांधो. सं. संधि.

सांबेळुं. सं. शंब.

साकर. सं. शर्करा.

साख. सं. साक्ष्य.

साग. सं. शाक.

साचुं. सं. सत्यं.

साज. सं. सज्ज.

साजन. सं. सज्जन.

साजिंदा. फा. साजिंदह्.

साजीखार. सं. सर्जिकाधार.

साजुं. सं. सज्ज.

साटुं, सट्टो. सं. सट् आपवुं.

साठ. सं. षष्ठि.

साडा. सं. सार्द्ध.

साडी. सं. साटि.

साणुं, शाणुं. सं. स्वप्न.

सात. सं. सप्त.

सातु. सं. सक्तु.

साथिओ. सं. स्वास्तिक.

साद. सं. शब्द.

सादुं. फा. सादह्.

सान. अ. शान.

साप. सं. सर्प.

सापण. सं. सर्पिणी.

साफ. अ.

सावर. सं. शम्बर.

सानित. अ.

साबु. अ. शबून.

सामतन्द. सं. सामन्त.

सामळुं. सं. श्याम.

सामान. फा.

सामुं. सं. सन्मुख.

सामो. सं. श्यामक. प्रा. सामओ.

सायर. सं. सागर.

सारंगी. सं.

सारवान. फा. सार्वान.

साल. फा. साल=वरस. सं. शल्य.

खाटलानुं.

सालम. अ. सालब.

सालस. अ. सलीस.

साव. सं. सर्व.

सावकुं. सं. सापत्न्यं.

सावज. सं. श्वापद.

सास. सं. श्वास.

सासू. सं. श्वश्रू.

साहाय. सं. सहाय्य.

साहुडी, शाहुडी. सं. शलकी.

साहेब. अ. साहिब.

साळवी. सं. शालिक.

साळी. सं. श्याली.

साळो. सं. श्यालः.

सिकलिगर. अ. सैकलगर. सैकल

अ. गर फा. प्रत्यय.

सिक्को. अ. सिक्कह्.

सितारो. फा. सितारह्.

सिपाई. फा. सिपाही.

सिफारस. फा. सिफारिश.

सिबंदी. फा. सिबंदी.

सिरपेच. फा. सिर्पेच.

सिरस्तेदार.) फा. सिरइतह्दार.

सिरस्तो.) सिरइतह्.

सिलेदार. फा. सलाह्दार.

सिवाय. अ.

सीनो. फा. सीनह्.

सीम. सं. सीमा.

सीरी. फा. शीरीनी.

सीसुं. सं. सीसं.

सुकान. अ. सुक्कान.

सुखड. सं. श्रीखंड.

सुद, शुद. सं. सुदि.

सुन्नत. अ.

सुरई. सं. सुरा.

सुरंग. सं. सुरंगा.

सुरमा. फा. मुर्मह्.

सुरवाळ. अ.

सुर्खा. फा.

सुलतान. अ.

सुलूक. अ.

सुस्ती. फा.

सूठ. सं. गुंठि.

सूड-ढ. सं. गुंडा.

सूतर, सूतळी. सं. सूत्र.

सूतार. सं. सूत्रधार.

सून. सं. शून्य.

सूनकार. सं. शून्यकार.

सूपडुं. सं. शूर्प.

सूबेदार. अ. सूबह्दार. सूबह् अ.

दार फा. प्रत्यय.

सूबो. अ. सूबह्.

सूर. सं. स्वर.

सूर. सं. शौर्य.

सूरत. फा. =चेहेरो.

सूळ. सं. शूल.

सेंथी. सं. सीमन्त.

सेर, सेहेल. अ. सैर.

सो. सं. शत.

सोईयाणी, सइयाणी. सं. साविका.

सोगन. फा. सौगंद.

सोगात. फा. सौगात.

सोदागर. फा. सौदागर.

सोदो. फा. सौदा=माल.

सोनूं. सं. सुवर्ण.

सोवत. अ. सुह्वत.

सोभाग. सं. सौभाग्य.

सोमल. फा. मुंनुल.

सोय. सं. सूचि.

सोवासण. सं. सुवासिनी.

सोहाग. सं. सौभाग्य.

सोळ. सं. शोडश.

ह.

हक. अ. हक्क.

हकालं. सं. हक्कार.

हकीम. अ.

हकूमत. अ. हुकूमत.

हंगामो. फा. हंगाम.

हज. अ. हज्ज.

हजरत. अ. हिज्रत.

हजाम. अ. हज्जाम.

हजार. फा. हज़ार.

हजीरो. अ. हज़ीरह.

हजूर. अ. हुज़ूर.

हडताल. सं. हरिताल.

हथेली. सं. हस्ततल.

हद. अ. हद्द.

हपतो. फा. हफ्तह.

हवसी. अ. हव्शी.

हमणा. सं. अभुना.

हमाम. अ. हम्माम.

हमाल. अ. हम्माल.

हमी. अ. हामी.

हमेल. अ. हमाइल.

हमेश. फा. हमेशह.

हयात. अ.

हर. फा.

हरगीज-स. फा. हर्गिज.

हरडे. सं. हरीतकी.

हरण. सं. हरिण.

हरदम. फा. हर्दम.

हरफ. अ. हर्फ.

हरराज. अ. हरीज.

हरस. सं. अर्श.

हराड, अराढ. सं. अष्टादश.

हराम. अ. हर्अम.

हरियाळुं. सं. हरित.

हरीफ. अ.

हरोल. तुर्की. हरावल.

हलक. अ. हल्कह.

हलकारो. फा. हर्कारह.

हलवो. अ. हल्वा.

हलाक. अ.

हलाल. अ.

हवा. फा.

हवाई. फा.

हवाडो. सं. आहाव.

हवाल. अ. अहवाल.

हवेली. अ.

हसद. अ.

हांडी, हॉल्ली. सं. हंडिका, हंडी.

हांसल. अ. हासिल.

हाक. सं. हक्क.

हाकम, हाकेम. अ. हाकिम.

हाजर. अ. हाज़िर.

हाट. सं. हट्ट.

हाडकुं. सं. हड्ड.

हाथ. सं. हस्त.

हाथणी. सं. हस्तिनी.

हाथी. सं. हस्ती.

हाम. अ. हामी.

हाल. अ.

हालत. अ.

हालमस्त. हाल. अ. मस्त. फा.

हिकमत. अ. हिक्मत.

हिकायत. अ.

हिंग. सं. हिंगु.

हिंगळोक. सं. हिंगूल.

हिजरी. अ. हिजी.

हिंडोळा, सं. हिन्दोल.

हिम्मत. अ.

हिमायत. अ.

हिसान. अ.

हिस्सो. अ. हिस्सह्.

हीक. सं. हिक्का.

हीण. सं. हीन.

हीरो. सं. हीरं.

हुं. सं. अहम्.

हुंडी. सं. हुंडिका.

हुंनुं. सं. उष्ण.

हुजत. अ. हुज्जत.

हुनर. फा.

हुरमत. अ. हुर्मत.

हुकम. अ. हुक्म.

हेड. सं. हडि.

हेडकी. सं. हेक्का.

हेचक. अ. हैचत.

हेमक. अ. अह्यक=गांडो.

हेरान. अ. हैरान.

हेवान. अ. हैवान.

हेवाल. अ. अहवाल.

हैयुं. सं. हृदय.

होज. अ. हौज.

होठ. सं. ओष्ठ.

होडी. सं. होड.

होदो. अ. उह्दह्.

होश. फा.

होशियार. फा.

होळी. सं. होलिका.

समाप्त.

